"Nu i se pretinde nimănui să fie erou sau martir. Nu toată lumea are harul sfinților… Dar i se poate oricui pretinde să nu dea mai mult decît i se cere. Porția împusă ajunge, nu este nevoie să îndepărtezi cu un gest larg al mîinii linguriţa ce ți se întinde și să smulgi polonicul, linguroiul, ciorbalîcul, pentru a înfuleca, morfoli și molfăi cu nesaț din materia urît mirositoare…"

(N. Steinhardt – *Jurnalul fericirii*)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIV
NR. 10/166
Octombrie 2004
16 PAG. – 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAŢIONAL-CREŞTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

N. STEINHARDT
ŞI "TRĂDAREA CĂRTURARILOR"

În pragul "obsedantului deceniu"....

Există în volumul *Incertitudini literare* (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980) un fragment în care N. Steinhardt corectează erorile de interpretare ale logicii lui "doi ori doi" din *Însemnări din subterană* al lui F. M. Dostoievski. Personajul de acolo spunea că "doi ori doi egal patru" este un principiu de moarte și că n-ar strica uneori ca doi ori doi să facă cinci. A spus, aşadar, remarcă Steinhardt, că *n-ar strica uneori* să facă cinci și nu că *ar trebui* să facă cinci. Dacă ne limităm să privim lucrurile strict matematic și contabil, ajungem la "forma raționalistă, seacă, sufocantă a demenței". "Doi ori doi fac cinci" este în acest caz o modalitate de aerisire a logicii, o soluție de a ne elibera de pericolul închistării și al abrutizării. Dacă, însă, îl *absolutizăm*, pe "doi ori doi fac cinci", ne pîndesc "duhurile rele ale nebuniei și deșănțării". Este un text emblematic pentru modul în care Steinhardt percepe relația de consubstanțialitate dintre *libertate* și *ordine* (ca și dintre *etic* și *estetic*, *cultură* și *civilizație*, *Orient* și *Occident* etc.). Iar logica lui "doi ori doi" este, în opinia sa, într-un permanent proces de resemnificare.

O demonstrează și un pasaj important din *Jurnalul fericirii* (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991) în care se dezbate problema *trădării cărturarilor* români în "obsedantul deceniu". "Trădarea cărturarilor" este, după cum se știe, celebra formulă a lui Julien Benda, care dă titlul cărții sale din 1927 – *La trahison des clercs* (trad. rom. Editura Humanitas, București, 1993). Numai că la N. Steinhardt "trădarea cărturarilor" este de *semn schimbat* față de cea analizată de Benda. Scriitorul francez denunța în studiul său implicarea intelectualilor în jocul politic, instalarea acestora în "temporal" și abdicarea de la jocul dezinteresat al spiritului. O afirmație precum următoarea este simptomatică în acest sens: "Este oare nevoie să mai spunem că nu predicarea cultului onoarei și al curajului o deplîngem, ci predicarea lui *de către cărturari*. Repetăm: civilizația ne pare posibilă numai dacă omenirea respectă o împărțire a funcțiilor; numai dacă, alături de cei ce practică pasiunile laice și exaltă virtuțile care le slujesc, există o categorie de oameni care să tempereze aceste pasiuni și să laude binele *de dincolo de temporal*" (*op. cit.*, p. 137). Rezerva care se poate formula este dacă opinia lui Julien Benda este valabilă și într-o societate totalitară. Nu cumva, într-o astfel de lume, cultul non-temporalului, al abstragerii din contingent, poate deveni un instrument de diversiune și de manipulare?

Este o problemă pe care și-o pune și N. Steinhardt. Revenind la formula "doi ori doi fac patru", constatăm că sub semnul acesteia stau, în opinia memorialistului, și Tudor Vianu, George Călinescu ori Mihai Ralea, care s-au complăcut într-un conformism călduț și *canonic*, într-un timp cînd, alături de ei, "oamenii erau tăiați cu ferăstrăul". Într-o perioadă a culpabilizării exclusive a unor intelectuali precum Mircea Eliade, Constantin Noica și Emil Cioran (mai nou și Eugen Ionescu) și a legitimării compromisurilor scriitorilor în cei aproape cincizeci de ani de comunism, nu cred că ar fi lipsite de interes următoarele însemnări ale lui N. Steinhardt:

"În legătură cu aceasta apare și teribila problemă a lui 2+2=4. Exemplul lui Tudor Vianu și al altora ca el, care țineau cursuri serioase și conferințe instructive ori rosteau fraze armonios și temeinic înjghebate, ne era mereu dat – *dat, de nu chiar zvîrlit în față* [subl. mea – G. A.]. Dar nu vorbesc oare în deșert? – întrebam noi. Nu, ni se răspundea, deoarece afirmarea adevărurilor veșnice este oricînd bine venită, e întotdeauna sănătos și util să arăți că doi și cu doi fac patru. (Doi și cu doi fac patru reprezenta formula bunului-simț, a dreptului natural, a nestricăcioaselor axiome.)

Povestea aceasta cu doi și cu doi fac patru eu o știam încă mai de mult. Știam bunăoară de la Camus că «vine mereu în istorie o clipă cînd cei care afirmă că doi plus doi fac patru sînt pedepsiți cu moartea». Iar de la Dostoievski, în alt fel, că doi ori doi fac patru nu mai e viață, ci obîrșie a morții. Omului, zice Dostoievski, i-a fost neîncetat frică de această regulă; o tot caută, de dragul ei străbate oceanele, își jertfește viața în căutarea aceasta, dar se înspăimîntă la gîndul că va da de ea. E un principiu de moarte, și bun lucru este că uneori doi și cu doi mai fac și cinci. Orwell, însă, crede altminteri, crede că libertatea înseamnă libertatea de a spune că doi plus doi fac patru și că, de îndată ce lucrul acesta e recunoscut, restul tot urmează de la sine" (*Jurnalul fericirii*, pp. 20-21)

Sau:

"Secretul, aşadar, coană Lenuță, iată-l: nouă ne revine de fiecare dată sarcina s-o aritmetizăm. A spune că doi și cu doi egal patru nu înseamnă a declara ca Tudor Vianu că Goethe a scris *Poezie și Adevăr*, că Voltaire a murit în 1778 ori că Balzac, domnilor, e un realist romantic. Sau a ține, ca G. Călinescu, admirabile inedite prelegeri despre viața și opera lui Eminescu. Cînd alături de tine oamenii sînt tăiați cu ferăstrăul, dacă vrei să enunți că doi și cu doi fac patru înseamnă că trebuie să urli cît te ține coșul pieptului: este o nedreptate strigătoare la cer ca oamenii să fie tăiați în două cu ferăstrăul. Sub domnia lui Robespierre afirmau că doi și cu doi fac patru cei care se revoltau împotriva faptului că niște oameni erau trimiși la ghilotină numai pentru că se născuseră nobili. (Prevestise el ceva, Beaumarchais, dar nimerise pe de lături, ca Ieremia!) Sub Calvin la fel, cei care nu puteau să nu se cutremure văzînd că sînt sortiți morții toți cugetătorii care nu aprobau întocmai teologumenele lui *maître* Calvin. Sănătoasă aritmetică ar fi făcut cine i-ar fi expus lui Caligula îndoielile sale cu privire la putința de a conferi calitatea de consul unui cal. Și așa mai departe de fiecare dată. Pe doi ori doi fac patru, alde Vianu, Călinescu sau Ralea l-ar fi putut aritmetiza vorbind, bunăoară, despre Canal, *drumul cel fără pulbere*" (*ibidem*, p. 22).

Și, în plus:

"La ce bun să afirmi întristat că unirea ortodocșilor cu Biserica Romană s-a făcut în mod silnic ori să te ridici cu vehemență împotriva cotropirii otomane în perioada cînd altele erau *chestiunile arzătoare la ordinea zilei*: chestiunile arzătoare la ordinea zilei erau închisorile, erau procesele însoțite de recunoașteri și autoacuzări ale inculpaților, erau pedepsele administrative; a le denunța pe acestea ar fi însemnat să rostești că doi și cu doi fac patru" (*ibidem*).

Mobilitatea semantică a formulei citate, ca și plurisemantismul acesteia implică, aşadar, și conformismul unor Tudor Vianu, George Călinescu ori Mihai Ralea (a căror abstragere din imediatul tragic în zona confortabilă a "adevărurilor eterne" este comparată de Steinhardt cu "21"-ul lui Cațavencu sau cu "Europa" lui Farfuridi), dar și contrariul – rostirea adevărurilor tragice imediate:

(continuare în pag. 2)

George ARDELEANU

N. STEINHARDT ŞI "TRĂDAREA CĂRTURARILOR"

(urmare din pag. 1)

"Mi-a trebuit însă timp îndelungat până să-mi pot descărca inima în scrisoarea trimisă coanei Lenuţa; eram amăgit şi impresionat de cifrele 2 şi 4, cu înfăţişarea lor atît de concretă şi de aritmetică, de serioasă şi (vorba lui Manole) de onorabilă, până ce, în sfîrşit, să pricep şi eu că formula aceasta aparent numerică este de fapt abstractă şi algebrică, ea cerîndu-se mereu tradusă, exemplificată, surprinsă în timp; şi anume de fiecare dată în conformitate cu adevărul atunci interzis. A! bieţii de noi, tot robi ai istoriei sîntem şi tot sub vremi!" (*ibidem*, p. 23).

N. Steinhardt are meritul, spre deosebire de alţi adepţi postrevoluţionari ai revizuirilor morale (din ce în ce mai puţini şi aceştia), de a consemna aceste realităţi în *contemporaneitatea* lor (să nu uităm că *Jurnalul fericirii* a fost elaborat între 1967 şi 1971). Asumîndu-şi pariul unei literaturi destinate sertarului, el nu recurge la dublul limbaj şi la sinuozităţile pactului cu cenzura. La care se adaugă şi interiorizarea perspectivei unei victime (e drept, învingătoare) a sistemului pe care numeroşi scriitori de valoare l-au cauţionat, într-o mai mică sau mai mare măsură.

Mănăstirea Rohia, 1989: *Serafim Man, Iustin Hodea, N. Steinhardt*

Astăzi, din nefericire, pe măsură ce eventualitatea unui "proces al comunismului" pare din ce în ce mai îndepărtată, se conturează din ce în ce mai pregnant tendinţele de legitimare a compromisurilor de care vorbeam. Legitimare care recurge la multiple şi sofiste strategii. O primă strategie plasează aceste fenomene în "durata lungă", vorba lui Braudel. Într-un viitor îndepărtat (sau poate în atemporalitate), atunci cînd amintirea comunismului se va fi şters, va dăinui, ni se spune, valoarea acestor scriitori, iar compromisurile lor nu vor mai conta. De aceeaşi strategie ţine şi înscrierea acestor compromisuri într-o serie istorică: nu numai Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, George Călinescu ş. a. ar fi comis compromisuri morale şi politice, ci şi... Shakespeare, Cervantes sau Goethe! Ca şi cînd eventualele "curţi" la care aceştia ar fi servit pot fi comparate cu regimurile lui Gheorghiu-Dej sau Ceauşescu! Sau ca şi cînd, de vreme ce asistăm la posteritatea lui Shakespeare, Cervantes sau Goethe fără să fim deranjaţi, putem monitoriza viitoarea posteritate a lui Sadoveanu, Arghezi, Călinescu sau a altora...

Alteori, compromisurile respective sînt puse sub umbrela nobilă a tragicului. Jocul dublu devine şi el o formă de legitimare. E adevărat, ni se spune, că George Călinescu scria articole "pe linie" în *Tribuna poporului*, în *Naţiunea* sau în *Contemporanul*, în care făcea elogiul lui I. V. Stalin, al U. R. S. S.-ului ori al lui Jdanov (ceea ce oricum e mai grav decît "abstragerea" sa din contingent, pe care o analizează N. Steinhardt), dar în acelaşi timp, prin strălucitele cursuri pe care le ţinea la Universitate, oferea studenţilor un model de curaj şi de libertate. Nu cumva şi un model de duplicitate? – ne vine să întrebăm. În fine, valoarea... Valoarea estetică este – nu-i aşa? – transcendentă, valoarea obnubilează absenţa moralei, valoarea mişcă sori şi stele... Valoarea nu poate cauţiona şi un sistem criminal? – ne vine din nou să întrebăm.

Însă în opinia lui N. Steinhardt (care merge pe urmele lui Wittgenstein), eticul şi esteticul sînt consubstanţiale. Aducînd în discuţie "pactul cu diavolul" săvîrşit de unii scriitori, el nu face decît să dezamorseze amnezia istorică. Asta nu-l determină să le minimalizeze, unde e cazul, valoarea. Solicitat, bunăoară, într-o carte de convorbiri cu Zaharia Sângeorzan (*Monahul de la Rohia. N. Steinhardt răspunde la 365 de întrebări*, ediţia a II-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, pp. 21-22) să facă un portret al lui Mihail Sadoveanu, Steinhardt revelă într-un mod sugestiv multiplele faţete ale personalităţii acestuia:

"Să vă relatez trei scene autentice: 1) În fastuoasa casă, fostă a lui Richard Franasovici, din strada Pitar-Moşu în Bucureşti, M. S., preşedinte al prezidiului Marii Adunări Naţionale, primeşte un ziarist căruia îi acordă un interviu. Li se serveşte un uriaş platou cu sandvişuri de tot felul. Sadoveanu le mănîncă *pe toate*, minus unul. Pe acesta, ultimul, îl rupe în două şi-i întinde gazetarului o jumătate grăind: vezi, sînt comunist, împart frăţeşte tot ce am. 2) În altă lumină: Într-o excursie cu pluta pe Bistriţa, toată lumea priveşte cu nesaţ peisajul. Sadoveanu joacă şah (ori table, nu mai ştiu) şi habar n-are de peisaj. Apoi însă scrie o admirabilă – amănunţită şi exactă – relatare a călătoriei! (Ăsta-i geniul!). 3) A tradus din Psalmi cu ajutorul unui ebraist: Moses Duff. S-au împrietenit. Duff dă de înţeles că după a lui părere artistul nu trebuie să «se vîndă» politicii. Sadoveanu, atunci, îi mărturiseşte: «Ce vrei, ce vrei, ce nu face omul pentru o pîine?» «Da, Coane Mihai, zice Duff, pentru pîine da, multe – n-are încotro, dar nu pentru o felie de cozonac!» (scenă relatată mie de doamna Valeria Sadoveanu la Văratec)".

Moralist prin excelenţă, dar fără să dea semne de rigiditate (dimpotrivă!), N. Steinhardt recunoaşte, implicit, că există o ierarhie a virtuţilor, după cum există şi o ierarhie a compromisurilor. Şi nu e vorba numai de compromisuri din perioada comunistă (cititorii lui Steinhardt ştiu, de exemplu, că un alt "client" al său este Carol al II-lea). Solicitat, în aceeaşi carte de convorbiri, să realizeze o comparaţie între Eminescu şi alţi mari scriitori, N. Steinhardt ne oferă următorul... portret de grup:

"Să vă spun pe scurt de ce Eminescu e «altceva». Pentru că avea caracter şi era dintr-o bucată; erau într-însul, ca-n orice om, şi binele, şi răul (puţin), dar nu era morişcă.

Arghezi, Bacovia, I. Barbu, Blaga: *mari* poeţi. Nu ajunge! Barbu a umblat cu şoalda după '44, pretinzînd că nu a fost ce a fost şi scriind – frumos de altminteri – ce nu credea. Pentru Arghezi, cuvîntul caracter face parte din altă galaxie. Întunecat suflet! Şi abject. Bacovia e o figură mai demnă şi mai curată, dar şi pe el îl învinovăţesc de teatralism şi destul de multă iscusinţă în arta de a-şi apăra interesele. Chiar şi Blaga – cel mai pur – s-a lăsat manevrat de pramatia de Carol II (un ticălos de mare clasă) şi de Veturia Goga (o şmecheră fără pereche).

Ideea de Eminescu nu e o idee literară ori politică ori psihologică – e o idee etică" (Z. Sângeorzan, *op. cit.*, p. 28).

Cel pentru care supremele probe ale creştinismului sînt libertatea şi starea de fericire a trecut, după cum se ştie, prin infernul închisorilor comuniste cu seninătate şi cu un autentic simţ al deriziunii. Stări de spirit care nu intră în contradicţie cu luciditatea. Pentru Steinhardt, creştinismul nu se confundă cu prostia, cu "un fel de cucernicie tîmpă şi laşă, o *bondieuserie*" (*Jurnalul fericirii*, ed. cit., p. 18).

Am adus în discuţie aceste "portrete", tocmai pentru că ele sînt schiţate de un asemenea reper moral (poate cel mai autentic din ultima jumătate a secolului XX, de la noi). Şi pentru că, în cazul lui Steinhardt, se manipulează uneori, inadecvat, cu ideea de iertare creştină. Iertarea creştină nu se confundă, însă, cu amnezia istorică. De fapt, aici ne-ar putea veni în ajutor tot Steinhardt, care de mai multe ori în cărţile sale citează... *vorba englezului: sînt obligat, în calitatea mea de creştin, să-mi iubesc şi să-mi iert aproapele, dar nu sînt obligat să-mi fie şi simpatic.*

ARSENIE BOCA
15 ANI DE LA MOARTE

Luna viitoare se împlinesc 15 ani de la strămutarea la cele veşnice a celui despre care Părintele Stăniloae spunea că "a fost un fenomen unic în istoria monahismului românesc". Născut în 1910 la Vaţa de Jos, nu departe de Ţebea, Zian Boca, după ce va urma cursurile Liceului "Avram Iancu" din Brad, va studia Teologia şi Artele Frumoase, dar va audia cu pasiune şi cursuri de Medicină, iar în 1935 va deveni diacon celib. În pragul vârstei de 30 de ani va lua calea Athosului, unde a petrecut 3 luni, pregătindu-se pentru călugărie. Se spune că acolo ar fi dat de un duhovnic aspru, care i-a zis: "Mă, tu nu eşti în stare de nimic! Nici la măturat nu eşti bun!", la care tânărul şi-a spus în sinea lui: "Aici e de mine, la ăsta stau!". Este închinoviat la Sâmbăta de Sus, în vara aceluiaşi an, pentru ca în anul următor să fie tuns în monahism, sub numele de Arsenie ("Cel plin de bărbăţie"), şi să înceapă ceea ce s-a numit "mişcarea de reînviere duhovnicească de la Sâmbăta", acea "bulboană spirituală uriaşă" despre care Nichifor Crainic scria: "Ce vreme înălţătoare când toată ţara lui Avram Iancu se mişcă în pelerinaj, cântând cu zăpada până la piept, spre Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir [Constantin Brâncoveanu]!". În paralel, aducând cu sine manuscrisele trebuincioase de la Sf. Munte şi stăruind pe lângă Părintele Stăniloae, va fi un adevărat ctitor al *Filocaliei* româneşti (căreia i-a şi realizat coperta). Pe fondul acestei efervescenţe spirituale, îi scria unui fost coleg de liceu: "M-am înhămat la carul unui ideal cam greu: transformarea omului în Om, fiul mai mic al lui Dumnezeu şi frate al Fiului Său mai mare. Însă toate idealurile mari au în ele ceva paralizant: nu te lasă să te preocupi de nimicurile acestei vieţi".

După bolşevizarea ţării, ajutându-i creştineşte pe luptătorii anticomunişti din Munţii Făgăraşului, intră în vizorul Securităţii, fiind arestat pentru prima oară în 1948. Strămutat de la Sâmbăta la Prislop, devine acolo staret, iar după ce sălaşul s-a transformat în mănăstire de maici, a rămas ca duhovnic, până în 1959 (când comuniştii au risipit obştea). Între timp mai fusese încă o dată arestat şi dus la Canal, unde a stat aproape un an întreg. A urmat pribegia la Bucureşti, iar în ultima parte a vieţii avea să se lege mult de două locuri: Drăgănescu (unde a pictat biserica timp de 15 ani, începând din 1968) şi Sinaia (unde, din 1969, obişnuia să se retragă tot mai des, şi unde a şi închis ochii, la 28 noiembrie 1989). Odihneşte sub cetinile de la Prislop, mănăstirea unde fusese mai întâi surghiunit de comunişti şi care a sfârşit prin a-i deveni vatră de suflet. Chiar dacă nu beneficiază de posteritatea pe care ar fi meritat-o, urmele lui rămân de neşters în spiritualitatea noastră ortodoxă. "Din câţi oameni am cunoscut eu şi care au lucrat în Biserică – mărturiseşte Părintele Teofil Părăian, fiul său duhovnicesc –, socot că Părintele Arsenie a fost culmea vieţuitorilor şi propovăduitorilor din contemporaneitatea noastră".

Principalele scrieri rămase de la Părintele Arsenie s-au editat după 1990, de la *Cărarea Împărăţiei* şi până la *Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX. O sinteză a gândirii Părintelui Arsenie în 800 de capete* (recent reeditată). Cuvântul lui, la fel de viu ca întotdeauna, ne descoperă poarta de lumină a Împărăţiei, amintindu-ne mereu că "Neamurile au un destin ascuns în Dumnezeu. Când îşi urmează destinul, au apărarea lui Dumnezeu. Când şi-l trădează, să se gătească de pedeapsă!".

Răzvan CODRESCU

Părintele Arsenie Boca tânăr, cu familia Părintelui Dumitru Stăniloae

NAȘUL

P. S. D. și-a găsit nașul. Cu miticismul său belicos, cu charisma sa "chiombarlie", cu limbajul său dur și colorat, cu înclinația sa regățeană spre "pamflet" și cu râsul său, uneori, ca proasta-n târg, Băsescu este – ne place sau nu – singurul *bărbat* al clasei noastre politice care ar putea avea ac de cojocul lui Adrian Năstase...

Șoc și groază-n P. S. D.

Înlocuirea din partea alianței D. A. a candidatului la președinție Theodor Stolojan cu Traian Băsescu – care nu a pierdut această ocazie pentru a lansa un nou atac din noua sa postură la adresa "sistemului ticălos" care patronează șantajarea lui Stolojan – a produs șoc și groază-n P. S. D. Adrian Năstase nu și-a mai ieșit până acum din pepeni în asemenea hal: "Traian Băsescu este un personaj jenant, un mitocan care nu știe sa vorbească, înjură tot timpul, face scandaluri și vorbește despre șantaje pentru a ascunde murdăria în care a fost întotdeauna băgat. E un om care trăiește din scandaluri (...), un om care le-a rupt gâtul tuturor celor cu care-a lucrat, uitați-vă la toți vicepreședinții partidului, la Petre Roman" (care, nemaiputând "să facă gât", se gudură în prezent la picioarele lui Ion Iliescu!).

E greu de precizat însă în ce măsură mitocănia și murdăria de care este acuzat Traian Băsescu le întrec pe cele ale "europeanului" Adrian Năstase care, atunci când uită să-și epateze electoratul cu accentul său englezit, își trădează *naturelul* prin expresii de genul: "a linge dosarele", "a umbla cu corupția în gură" sau nu mai puțin celebra invitație adresată colegilor din opoziție: "Să vină să-mi numere ouăle!".

La aflarea aceleiași vești, omul numărul doi din P. S. D., Octav Cozmâncă, a dat și el în bâlbâială: "Ce se întâmplă acum e similar cu marele cutremur (sic!) din 1977. Ar fi o catastrofă pentru România (dar mai ales pentru P. S. D.!) să câștige Băsescu. Ăsta nu are frică de nimeni (sic!), nici de Dumnezeu... De ce să candideze ăsta? Cum să conducă el țara?". Apoi, revenindu-și din delirul mistic provocat de umbra lui Băsescu la Cotroceni, Cozmâncă se raliază "realismului politic" marca Adrian Năstase: "Este un demagog și un circar; dacă românii nu înțeleg asta, ne meritam soarta de circari ai balcanilor", profețind cu candoare: "Când va ajunge președinte, Băsescu va controla dur guvernul (sic!), ceea ce va tensiona relațiile dintre P. N. L. și P. D.".

În consens cu umorile partidului de guvernământ, TVR, țiitoare clasică a puterii, reacționează corespunzător la adresa lui Băsescu, devenit, prin manipularea din cadrul jurnalului de știri de sâmbătă 2 octombrie, inamicul public numărul 1. Conform ziarului *Adevărul*/4 octombrie, în timpul acestei emisiuni, "Stolojan face o declarație în direct, după care se dă legătura în studioul TVR" unde se discută despre "ipoteza înlocuirii lui Stolojan cu Băsescu, în cursa pentru Cotroceni. Dialogul se întrerupe brusc pentru a fi difuzat un reportaj despre retragerea lui Victor Ciorbea de la Primăria capitalei pentru a prelua postul de prim-ministru. Ni se sugerează că există o izbitoare similitudine între cele două cazuri, că Băsescu, asemeni lui Ciorbea, îi trădează pe bucureșteni (...). În studio, din nou câteva comentarii și iarăși un reportaj. Dosarul «Flota». Problemele penale ale lui Băsescu (...). Concluzia întregului mixaj: dacă Stolojan a dispărut, nici Băsescu n-o duce mai mult din punct de vedere politic".

Trecerea în revistă a acestor reacții de panică agresivă din partea Puterii demonstrează că, cel puțin la nivelul liderilor, "sucombe" și de această dată în fața candidatului P. S. D. care beneficiază de "aura" paternalistă răsfrântă asupra sa de protectoratul lui Ion Iliescu.

Finala Năstase-Băsescu răstoarnă însă toate așteptările P.S.D.-iste, deoarece de data aceasta, confruntarea nu mai are loc între doi lideri de cabinet (Năstase și Stolojan). Ca și Mircea Geoană (spulberat încă din primul tur la locale de același bau-bau!), Adrian Năstase este "crescut în puf", numit din oficiu în funcții de anvergură, lipsit de charismă și de experiența confruntării directe cu adversarul politic în fața Parlamentului și a electoratului. Spre deosebire de el, Băsescu provine "din popor", știe ce-i "viața", cunoaște și "munca de jos" a "marinarului", iar din punct de vedere politic nu este perceput ca un carierist, ci ca mai degrabă ca un *self-made man* pe care nu l-a proptit în funcție tătucu'. Ca și Adrian Năstase, știe să susțină programe, dar, spre deosebire de acesta, știe să se bată, ofilindu-se în absența unui adversar. "Pistolar" înnăscut, Băsescu pare să-și fi întâlnit, în sfârșit, "vânatul" pe ulița mare, unde nu este loc decât pentru cel mai tare...

Pe lângă toate acestea, șansele lui Băsescu sporesc în condițiile în care C. V. Tudor – cel de-al treilea candidat la președinție – iese la rampă pentru a-l apăra de acuzațiile (formulate de Mugur Ciuvică din partea A. P.) că ar fi colaborat cu Securitatea. Ținând cont de declarațiile lui Vadim, care, pe de-o parte îl identifică pe Stolojan cu "o parte a strategiei actuale puteri de a mă ține pe mine în lături" și, pe de altă parte, consideră că el și Băsescu "sunt doi lideri de partide care nu-i datorează nimic lui Ion Iliescu, care n-au fost inventați de el", la care putem adăuga întâlnirea de taină dintre Vadim și Băsescu (mărturisită numai de Vadim, dar pe care Băsescu nu a negat-o), putem conchide că raportul 2 la 1 (Vadim și Năstase împotriva lui Stolojan) s-a inversat acum în varianta: Vadim și Băsescu împotriva lui Năstase – ceea ce-l determină pe Băsescu să se considere câștigător din primul tur și la alegerile prezidențiale, configurând astfel posibilitatea unei alianțe post-electorale D. A. *cruce* P. R. M....

Până unde merge însă independența lui Traian Băsescu față de oligarhia post-decembristă? Chiar dacă nu ar fi colaborat cu Securitatea, mult mai edificatoare în această privință este fuziunea partidului său cu partidul lui Măgureanu (aspect obnubilat de majoritatea analiștilor politici care exultă la gândul necesarei "alternanțe democratice" la guvernare...). De aici să provină oare informațiile compromițătoare cu impact electoral (care îi determină pe liderii P. S. D. "să stea blând") și protecția de care beneficiază Nașul?

Până una-alta, un lucru e cert: Nașul trebuia să poarte *trandafir* la butonieră, în condițiile în care nici N. A. T. O. (care coabitează, bine-merci, cu securiștii care conduc România) și nici U. E. (care acordă pe criterii *trandafirii* mafiei P. S. D.-iste certificatul de "economie de piață funcțională" chiar înaintea alegerilor) nu cred în lacrimile care au curs pentru punctul 8 al Proclamației de la Timișoara.

Un șantaj numit Dorință...

Înlocuirea lui Theodor Stolojan cu Traian Băsescu survine în urma retragerii din cursă a celui dintâi din pricina stării sale de sănătate care – conform propriei declarații – nu-i mai permite continuarea luptei politice. După ce izbucnește în plâns în plină conferință de presă, în timp ce Stolojan oferea opiniei publice această motivație, Băsescu iese la rampă (imediat după plecarea din țară a fostului candidat) pentru a oferi o altă explicație publică; cu abilitate, aceasta nu o exclude întru totul pe cea de natură medicală formulată de fostul lider P. N. L., dar pune accentul pe posibilitatea compromiterii publice a acestuia ("Stolojan era șantajat" de "tot felul de binevoitori" care "îl anunțau că-i vor publica în presă dosare") și pe dezvăluirea existenței unor "fișe de la nu știu ce sanatoriu din Predeal", pentru a conchide că "*acest șantaj* (și nu extirparea anterioară a unui rinichi de care opinia publică avea deja cunoștință!) i-a agravat starea de sănătate (psihică!!!) și l-a pus în situația de a nu mai putea continua cursa".

De ce ar fi avut P. S. D. interesul să șantajeze un adversar comod, surclasat în sondaje de Adrian Năstase și *care nu l-a atacat niciodată pe Iliescu*? – rămâne o enigmă. Cert e că înlocuirea candidaturii lui Stolojan cu cea a lui Băsescu a întâmpinat inițial opoziția aripii Cataramă-Patriciu-Tăriceanu din P. N. L., cunoscută prin maleabilitatea sa în privința unei eventuale coabitări la guvernare cu P. S. D.

Până una-alta, profitând de momentul retragerii din cursă a lui Theodor Stolojan, Traian Băsescu a împușcat doi iepuri dintr-un foc: pe de-o parte lovește în P. S. D. și Adrian Năstase ca subînțeleși autori ai șantajului nedovedit, pe de altă parte îl compromite pe amicul Stolojan – calul troian a lui Ion Iliescu în P. N. L. – atât ca persoană publică șantajabilă, cât și ca lider politic cu antecedente psihiatrice, anulându-i astfel posibilitatea revenirii în (fruntea) P. N. L. și chiar pe scena politică.

Până unde merge independența lui Băsescu?

Cel mai păgubit din relansarea alianței D. A. în cursa prezidențială riscă să iasă Adrian Năstase, care, dacă și-ar fi cunoscut de la bun început adversarul, probabil că nu s-ar fi încumetat să iasă la bătaie, de teamă că preconizatul eșec ar putea marca sfârșitul carierei sale politice în condițiile revenirii în opoziție a unui P. S. D. al cărui tron este deja ocupat de Ion Iliescu...

Să nu uităm că Năstase si-a anunțat foarte târziu candidatura, după o îndelungată expectativă, în care a întors pe toate fețele șansele reușitei sale într-un duel politic cu Theodor Stolojan – un adversar foarte "politicos" (probabil din pricină că era șantajabil), cu un discurs găunos și scremut, ascunzându-și impotența politică și sechelele comuniste îndărătul unui limbaj "ermetic", așa cum o cerea *mitul tehnocratului* (care a funcționat pe piața noastră politică la alegerile trecute) perdant în fața discursului eminamente politic. Același "tehnocrat" strâns cu ușa din culise și sistematic atacat *politic* pe două fronturi – de C. V. Tudor și de Adrian Năstase – avea să

Traian Călin UBA

ŞAH LA REGE ... (9)

de Gabriel CONSTANTINESCU

Mai puţin de patru ani i-au trebuit aventurierului Carol Caraiman, înscăunat Rege al României prin lovitura de stat de la 8 iunie 1930, pentru a abate partidele politice de la rostul şi menirea lor, transformându-le în instrumente docile, lipsite de identitate şi autoritate, puse în slujba intereselor personale ale capului statului şi ale camarilei închegate în jurul ţiitoarei regale, evreica Elena Lupescu. Dacă un partid politic, aşa cum îi defineşte raţiunea de a fi Dimitrie Gusti în *Sociologia naţiunii*, este "o asociaţie liberă de cetăţeni, uniţi în mod permanent prin interese şi idei comune, de caracter general, asociaţie ce urmăreşte, în plină lumină publică, a ajunge la puterea de a guverna pentru realizarea unui ideal etic social", atunci despre partidele politice din România anilor "Restauraţiei", supuse cum erau unor ingerinţe brutale din partea factorului constituţional (tocmai cel ce-ar fi trebuit să le garanteze stabilitatea), se poate spune că au abandonat comandamentele cu caracter "etic social", cele care le-ar fi justificat esenţial existenţa. România Mare a fost scena unui proces de degradare a prestaţiei partidelor politice, ale cărui cauze le scoate la iveală acelaşi Dimitrie Gusti, fără menajamente:

"Partidul politic reprezintă interese şi idei generale – iată ultimul său interes constitutiv, de o însemnătate pe cât de hotărâtoare, pe atât de discutată, aşa că suntem obligaţi să ne oprim ceva mai mult în precizarea lui. Un partid politic, pentru a merita acest titlu, trebuie să reprezinte, credem noi, idei şi interese generale. Acea clică în care membrii urmăresc numai satisfacerea intereselor personale nu este un partid politic. Orice partid politic este în primejdie să devină o clică atunci când majoritatea membrilor lui urmăreşte speculareа statului, exploatarea acestuia ca o moşie proprie, făcând din guvernare un mijloc de îmbogăţire personală; orice partid politic este în pericol să fie degradat la forma de clică politică; propriu-zis, orice partid politic este mai mult sau mai puţin clică, pentru că aproape nu există partid politic care să nu numere arivişti şi oameni de afaceri; în acest caz, frazeologia politică seducătoare serveşte drept platformă ipocrită pentru a masca ambiţiile pur personale".

Aşadar, atâta vreme cât clasa politică nu a mai fost alcătuită din personalităţi de statura morală şi capacitatea de dăruire în slujba binelui obştesc a oamenilor politici care au creat premizele înfăptuirii Marii Uniri, ci din "arivişti şi oameni de afaceri" puşi pe căpătuială prin "speculareа statului şi exploatarea acestuia", Carol Caraiman a putut zburda în voie pe tot întinsul plaiurilor româneşti, considerând ţara ca pe o moşie personală, iar pe oamenii politici, cărora le încredinţa guvernarea, ca pe nişte vechili ai săi pe această moşie.

Un caz tipic de partid politic din perioada interbelică pentru care "puterea de a guverna" a precumpănit faţă de realizarea unui "ideal etic social" îl constituie Partidul Naţional-Ţărănesc. Creat la 10 octombrie 1926 prin fuziunea Partidului Naţional din Transilvania, condus de Iuliu Maniu, cu Partidul Ţărănesc din Vechiul Regat, înfiinţat de Ion Mihalache, pe lângă afişarea unui program de reforme sociale şi economice, şi-a concentrat eforturile pe anihilarea preponderenţei Partidului Naţional-Liberal pe scena politică. Şi cum partidul Brătienilor fusese cel care, în urma repetatelor aventuri dezonorante ale prinţului Carol, reuşise, în deplin acord cu Regele Ferdinand, să-l înlăture de la succesiunea la tron şi să-l proclame pe principele Mihai moştenitor la Tronul României, naţional-ţărăniştii au făcut din problema "Restauraţiei" tema centrală a propagandei lor antiliberale.

După câştigarea alegerilor parlamentare din decembrie 1928, proiectul înlăturării Regenţei instituite pe perioada minoratului Regelui Mihai şi aducerea lui Carol Caraiman pe tron a fost cultivat cu perseverenţă de naţional-ţărănişti, găsindu-şi împlinirea la 8 iunie 1930. Lovitura de stat dată de transfugul Carol Caraiman s-a bucurat nu numai de pasivitatea guvernului naţional-ţărănist, ci şi de complicitatea acestuia, iar Parlamentul României, în care Partidul Naţional-Ţărănesc avea o zdrobitoare majoritate, a anulat Actul din ianuarie 1926 prin care "Adunările Naţionale Constituante primeau renunţarea A. S. Principelui Carol la succesiunea Tronului şi la toate drepturile, titlurile şi prerogativele de care, în virtutea Constituţiei şi a Statului Familiei Regale, se bucura...", proclamându-l Rege al României.

Iuliu Maniu, artizanul acestei acţiuni, care se va dovedi în final dezastruoasă pentru naţiunea română, a nutrit speranţa că va deveni "eminenţa cenuşie" pe lângă monarhul pe care l-a adus pe tron; o poziţie similară cu cea pe care o avusese Ion I. C. Brătianu pe lângă Regele Ferdinand. "Dacă Maniu îşi închipuia că o să-l poată controla pe prinţ o dată întors în România – nota în jurnalul său Eugeniu Buhman, secretar şi apropiat al regelui – înseamnă că nu ştia cu cine are de-a face". În drumul său spre un regim de dictatură personală, colaborarea lui Carol Caraiman cu Iuliu Maniu şi Partidul Naţional-Ţărănesc fusese doar o etapă: trambulina care-l propulsase pe Tronul României în pofida opoziţiei liberalilor. Dar menţinerea la guvernare a unui partid puternic, condus de un om politic puritan, cu convingeri democrate ferme, adversar al oricărei forme de regim autoritar, era de natură să constituie o piedică în calea ţelului urmărit de cuplul Carol-Lupescu. La acest impediment major se adăuga obsesia lui Iuliu Maniu de a o înlătura pe Elena Lupescu din preajma tronului şi de a anula divorţul Reginei-mamă, refăcând căsătoria eşuată cu Carol, în vederea încununării "Restauraţiei" prin ceremonia solemnă a încoronării suveranilor României.

În faţa refuzului categoric al lui Carol de a da curs planurilor sale de restaurare a prestigiului şi onorabilităţii monarhiei, Iuliu Maniu nu s-a aventurat într-o confruntare deschisă cu proaspăt înscăunatul rege, angajând în dispută şi partidul pe care-l conducea. "Iuliu Maniu – scrie Pamfil Şeicaru în *Istoria Partidelor Naţional, Ţărănist şi Naţional Ţărănist* – şărpuia în politica faţă de regele Carol, având grijă să se angajeze numai el şi să lase partidului libertatea de a se bucura de avantajele guvernării. După demisia lui din octombrie 1930, guvernul naţional-ţărănist a continuat în aceeaşi formaţie. La 20 octombrie 1932, Iuliu Maniu a format noul guvern, ca să demisioneze la 13 ianuarie 1933, partidul rămânând la putere, fără ca şeful lui să-i fi cerut să se solidarizeze cu demisia sa. Grija lui Iuliu Maniu de a nu strica chiverniselile naţional ţărăniste nu trebuia să fie singurul obiectiv; avea datoria să ţină seama şi de imperativul electoral şi de perspectiva unui succes în conştiinţa ţării pe care l-ar fi putut obţine campania liberalilor".

Aducerea lui Alexandru Vaida Voevod în fruntea guvernului, prezidat până deunăzi de Iuliu Maniu, a constituit o lovitură reuşită a cuplului Carol-Lupescu. Cea mai incomodă personalitate politică, ale cărei atacuri îndreptate împotriva camarilei regale deveniseră publice, era ruptă de partidul pe care-l prezida. Totodată, cu perfidie diabolică, era subminată strânsa apropiere doctrinară a doi oameni politici de primă mărime – Iuliu Maniu şi Vaida Voevod – legaţi de puternice sentimente de prietenie consolidate în anii de luptă pentru propăşirea neamului românesc.

La scurt timp după demisia sa din funcţia de prim-ministru, nedorind să fie părtaş la politica guvernului Vaida, pe care-l considera "înfeudat regelui şi camarilei sale", Iuliu Maniu demisionează şi de la conducerea partidului, lăsându-l pe Ion Mihalache să gireze această demnitate până la reglementarea ei statutară. În mai 1933, Comitetul Central Executiv al Partidului Naţional-Ţărănesc ia act de demisia lui Iuliu Maniu şi-l alege pe Vaida la conducerea partidului. Dar strădaniile sale, din postura de prim-ministru, de a călăuzi partidul spre o "colaborare" cu Carol, prin acceptarea tacită a relaţiei sale cu Elena Lupescu, nu au avut darul să conducă spre obiectivul scontat: menţinerea partidului la guvernare. Cum prestigiul lui Iuliu Maniu în rândurile membrilor partidului era încă puternic, rezultatul a fost apariţia unor grave divergenţe în interiorul acestuia.

În fapt, Carol îşi atinsese scopul: unitatea Partidului Naţional-Ţărănesc fusese grav afectată, conducând în final la ruptura definitivă dintre adepţii lui Maniu şi cei ai lui Vaida. Scânteia care a aprins vâlvătaia conflictului a fost evenimentul pe care istoria politică interbelică l-a reţinut sub denumirea de "Afacerea Skoda". Un contract de cumpărare de armament încheiat între Statul român şi Uzinele Skoda din Cehoslovacia a fost considerat oneros şi printre cei inculpaţi în această malversaţie se găsea şi Romulus Boilă, nepotul lui Iuliu Maniu. Aşa cum s-a stabilit în cursul anchetei, acesta primise prin Bruno Seletski, reprezentantul părţii cehoslovace, un comision de 64 de milioane de lei, echivalentul a două milioane de franci elveţieni. Cum primul ministru, Alexandru Vaida Voevod, nu a intervenit în derularea anchetei, muşamalizând acuzaţiile, apropiaţii lui Iuliu Maniu l-au acuzat de lipsă de loialitate. "Skodacii – scrie Pamfil Şeicaru – erau furioşi pe primul-ministru Al. Vaida Voevod din momentul în care ministrul Apărării naţionale ordonase descinderea la Seletski. Acţiunea lor s-a intensificat, încercând să ducă la o ruptură între Iuliu Maniu şi

☛

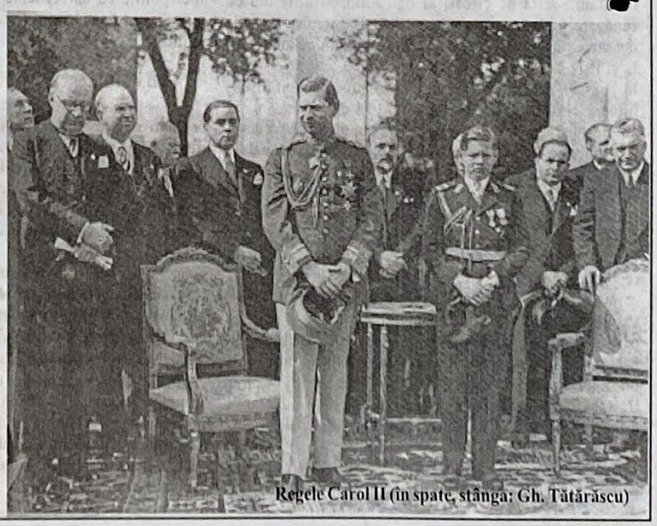

Regele Carol II (în spate, stânga: Gh. Tătărăscu)

ŞAH LA REGE ...

Alexandru Vaida Voevod... Tineretul naţional-ţărănist din Transilvania se împărţise în două tabere: *acţioniştii* – care atacau pe Al. Vaida Voevod – şi *chemăriştii* – susţinătorii primului ministru".

Conflictul s-a amplificat, luând forme doctrinare, ideile fiind expuse în două documente semnificative pentru frământările politice din anii '30. Primul din aceste documente este "Marele expozeu al d-lui prim-ministru dr. Alexandru Vaida-Voevod, ţinut la întrunirea tineretului Naţional-Ţărănesc din Ardeal şi Banat", publicat în ziarul *Patria* – Organ al Partidului Naţional Ţărănesc – din 3 iulie 1933, cu titlul *Rolul tineretului în viaţa politică*. "În această cuvântare găsim ecoul frământărilor din partidul naţional-ţărănist şi se poate constata atitudinea împăciuitoare a lui Al. Vaida Voevod" – consideră Pamfil Şeicaru, următorul citat din cuprinsul cuvântării ilustrând poziţia sa echilibrată: "Dvs., cei de aici, ca şi cei de dincolo de Carpaţi, nucleul evoluat al partidului naţional-ţărănesc de mâine, trebuie să vă pregătiţi, pentru că aveţi răspundere în faţa istoriei. (...) Nu doctrine, ci înfăptuiri spre binele neamului şi al ţării".

Cel de al doilea document este intitulat *A bătut ceasul!*, iar prezentarea lui o lăsăm tot în seama lui Pamfil Şeicaru. O analiză remarcabilă pentru detaşarea şi obiectivitatea cu care priveşte atât persoana care l-a conceput, cât şi scopul urmărit de autor: "Manifestul *A bătut ceasul!*, semnat cu pseudonimul dr. George Ohăbeanu, sub care se ascundea Zaharia (Zochi) Boilă, purta data de 1 septembrie 1933. Manifestul tipărit la Dicio-Sân-Martin, sediul familiei Boilă, da pe faţă, prin violenţa textului, toată furia clanului Boilă; era scris cu oarecare vervă pamfletară. Se poate socoti textul ca o redare fidelă a ideilor lui Iuliu Maniu; de altfel, Zochi (Zaharia) Boilă n-ar fi îndrăznit să lanseze un manifest cu un conţinut aşa de grav, fără să fi avut în prealabil autorizaţia «unchiului». (...) În fond, el nu contrazicea sentimentul ţării, care era revoltată de rolul pe care începuse să-l joace Elena Lupescu în viaţa politică. Şi nimeni nu s-a indignat de insultele pe care Zaharia Boilă le azvârlea ţiitoarei regelui. Ceea ce a făcut ca manifestul să piardă din valoarea politică este lansarea lui cu o întârziere de opt luni de la demisia lui Iuliu Maniu. (...) De fapt, nu demisia lui Iuliu Maniu a dezlănţuit revolta d-rului Ohăbeanu, ci afacerea Skoda, în care eroul principal nu era Seletski, ci Romulus Boilă. Iată de ce indignarea civică a lui Zaharia Boilă nu s-a putut stăpâni şi a izbucnit cu toată violenţa. (...) Revolta a apărut interesată, şi dacă furia lui Zaharia Boilă a fost expresia unei legitime solidarităţi cu fratele său, efectul manifestului în opinia publică a fost anulat prin lipsa de autoritate a celui apărat".

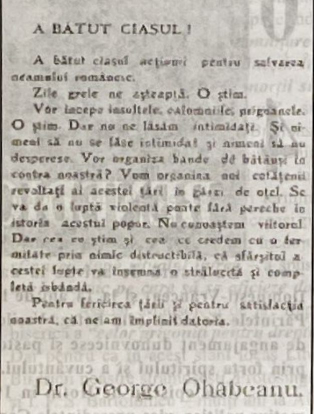
A BATUT CIASUL !

A bătut ciasul acţiunei pentru salvarea neamului românesc.

Zile grele ne aşteaptă. O ştim.

Vor începe insultele, calomniile, prigoanele. O ştim. Dar nu ne lăsăm intimidaţi. Şi nimeni să nu se lase intimidat şi nimeni să nu despereze. Vor organiza bande de bătăuşi în contra noastră? Vom organiza noi cetăţenii revoltaţi ai acestei ţări în gărzi de oţel. Se va da o luptă violentă poate fără pereche în istoria acestui popor. Nu cunoaştem viitorul. Dar cea ce ştim şi cea ce credem cu o fermitate prin nimic distructibilă, că sfârşitul acestei lupte va însemna o strălucită şi completă isbândă.

Pentru fericirea ţării şi pentru satisfacţia noastră, că ne am împlinit datoria.

Dr. George Ohăbeanu.

Sfârşitul manifestului *A bătut ceasul*

Totuşi manifestul lui Zaharia Boilă are merite de necontestat. El dezvăluie imoralitatea în care se complăcea capul statului, precum şi efectele nocive ale acestei situaţii pentru sănătatea morală a naţiunii. În acest sens, următorul fragment din manifest este edificator: "În România obstacolul principal, care se ridică de-a curmezişul în faţa oricărei guvernări, este practica aceea constituţională prin care naţiunea se despoaie de cârmuirea ei normală, căreia i se substituie o formaţiune ocultă, fără răspundere, fără nici o competenţă şi vocaţiune, şi care se cheamă camarilă. Camarila pe care o conduce, în virtutea unor constelaţiuni, a căror analizare ne repugnă să o facem aici, o «doamnă» numită în limbajul comun: Lupeasca. O camarilă care se pretinde a fi un organ ocrotitor al Regelui şi al regalităţii, şi care în realitate este un focar primejdios şi pentru Rege, şi pentru regalitate".

Un epilog, bazat pe cunoaşterea temeinică a frământărilor politice, un epilog la tentativa lui Zaharia Boilă de a servi cauza lui Iuliu Maniu prin atacul la adresa lui Carol şi a camarilei conduse de Elena Lupescu, ne este oferit tot de Pamfil Şeicaru, care-şi încheie consideraţiile asupra manifestului *A bătut ceasul!* astfel: "Agitaţia Skodacilor a dus la prăbuşirea guvernului naţional-ţărănist şi la dizolvarea parlamentului, adică a scăpat pe rege de obsesia unui parlament în care Iuliu Maniu avea la dispoziţie majoritatea absolută, putând în orice moment să dea în vileag metodele pe care Carol începuse să le introducă în viaţa politică. Prin agitaţia lor nesăbuită, fraţii Boilă au solidarizat partidul cu profitorii contractului Skoda. N-au servit pe Iuliu Maniu, au servit inconştienţi pe rege".

Guvernarea naţional-ţărănistă, începută în noiembrie 1928, s-a desfăşurat în două etape distincte. Prima, până la 8 iunie 1930, când a avut loc "Restauraţia", a avut un curs relativ normal. Cea de a doua însă, consumată sub semnul ingerinţelor lui Carol şi a camarilei în actul de guvernare, s-a caracterizat printr-o succesiune de convulsii politice care au afectat grav stabilitatea socială şi economică a ţării. O simplă socoteală aritmetică ne arată că până în noiembrie 1933, când s-a pus capăt instabilităţii politice prin aducerea la guvernare a Partidului Naţional Liberal, adică într-un interval de trei ani şi cinci luni, la cârma ţării s-au perindat opt guverne (un şir de şase guverne naţional-ţărăniste, a căror succedare a fost întreruptă de guvernul prezidat de Nicolae Iorga, cel mai longeviv din toate, cu o viaţă de 13 luni)!

Instabilitatea politică din primii ani de după "Restauraţie", un fenomen cu consecinţe dezastruoase pentru ţară, convenea însă scopurilor urmărite de Carol. Existenţa unor partide puternice, cu unitate de doctrină şi acţiune, conduse de şefi care, în viziunea lui Dimitrie Gusti, "concentrau în personalitatea lor forţa de unire a partidului, spiritul, rostul, sensul, prestanţa, splendoarea şi, câteodată, decadenţa partidului", constituia însă un obstacol în calea spre instaurarea unui regim de dictatură personală, obstacol ce trebuia înlăturat cu orice preţ. Şi nu se poate spune că strădaniile cuplului Carol-Lupescu spre atingerea acestui ţel nu au fost încununate de succes.

În cazul Partidului Naţional-Ţărănesc, reuşita lui Carol a fost facilitată de prioritatea pe care fruntaşii partidului au acordat-o beneficiilor conferite de guvernare faţă de respectarea unor principii doctrinare. Articolul 88 din Constituţia României prevedea fără echivoc: "Regele numeşte şi revoacă pe miniştrii săi". Aşadar, a fi sau a nu fi ministru, cu toate avantajele care decurg din această calitate, depindea, în ultimă instanţă, de bunul plac al suveranului. O prerogativă de care însă nici Regele Carol I, nici Regele Ferdinand şi nici Regenţa nu au abuzat, dar pe care Carol Caraiman a folosit-o ori de câte ori a socotit că îi este utilă. În această situaţie, Iuliu Maniu, cunoscând dorinţa membrilor partidului său de a se afla la guvernare, în înfruntarea sa cu un monarh abuziv şi rău intenţionat nu s-a angajat în postura unui general care dispune de o armată puternică, partidul, capabilă, prin susţinerea populară, să obţină biruinţa. S-a angajat în luptă singur şi a pierdut. Nu numai el, ci şi partidul. Naţional-ţărăniştilor, care voiau totuşi să se înfrupte din avantajele puterii, nu le rămânea decât o singură poartă deschisă: dezertarea. Şi nu puţini au fost cei care s-au înghesuit să treacă prin ea. Unii au făcut-o discret, parcă ruşinându-se de gestul lor. Alţii, însă, şi-au subliniat, cu ostentaţie, ieşirea din rânduri, ca pe un act de bravură politică, prezentându-se opiniei publice în postura de salvatori ai patriei. Îi vom întâlni pe parcursul acestui excurs şi vom lăsa ca faptele săvârşite să-i judece.

Cât priveşte cel de-al doilea partid cu greutate din România interbelică, Partidul Naţional Liberal, perechea Carol-Lupescu a tras foloasele oferite de neprevăzut şi nu numai că l-a îmblânzit fără eforturi, dar l-a transformat în principalul instrument care a netezit calea celor doi impostori spre instăpânirea pe toate sufletele şi bunurile ţării. Cele două mari personalităţi politice care au făurit România Mare, Regele Ferdinand şi sfetnicul său Ion I. C. Brătianu, au înţeles că zidirea lor, ridicată pe jertfa de sânge a "marelui martir – ţăranul-ostaş", nu va dura dacă prinţul aventurier Carol va fi lăsat să se apropie de treptele tronului, astfel că, prin voinţa aleşilor naţiunii, i-au retras dreptul de succesiune. Ei s-au săvârşit însă din viaţă, unul după altul, în a doua jumătate a anului 1927. A urmat un al treilea deces fatal pentru români: regentul Gheorghe Buzdugan, cel care trebuia să fie garantul respectării actului din ianuarie 1926, prin care transfugului Carol Caraiman i se interzicea revenirea în ţară, şi care totodată, prin instituţia Regenţei, era protectorul copilului-rege Mihai. Şi lista dispariţiilor din rândurile personalităţilor liberale marcante, dispariţii nefaste pentru viitorul ţării, continuă cu decesul lui Vintilă Brătianu în decembrie 1930, cel care prin nume, trecut şi prestanţă ar fi putut contribui hotărâtor la împiedicarea împlinirii planurilor profund antiromâneşti ale lui Carol şi ale ţiitoarei sale. Iar prin dispariţia prim-ministrului I. G. Duca, ultima personalitate din vechea gardă a Partidului Liberal, a cărui asasinare s-a produs, dacă nu cu complicitate regală, cel puţin cu împiedicarea aplicării măsurilor de securitate de care ar fi trebuir să se bucure cel mai înalt demnitar al ţării, Carol Caraiman îşi desăvârşea planul de răzbunare pe liberalii care, cunoscându-i adevăratul chip, încercaseră să-i ocrotească pe români de tot răul şi de toate relele pe care le putea face.

Despre evoluţia evenimentelor politice după asasinarea lui I. G. Duca şi instalarea lui "Guţă" – Gheorghe Tătărăscu, "Homo regius" - ca prim-ministru al României, ne lămureşte succint, dar colorat şi convingător, Grigore Gafencu în *Însemnări politice*: „Stare de asediu, cenzură, represiune... Într-o noapte, dispar toţi fruntaşii naţionalismului extrem: Zizi Cantacuzino, Nichifor Crainic, Dragoş Protopopescu. A doua zi, dispare Nae [Ionescu – n. n.] – ridicat de poliţie, arestat, ascuns ca un simplu mujic sub Ohrana ţaristă. Ce face regele, în timp ce i se arestează cel mai credincios şi devotat prieten? Regele numeşte pe Guţă Tătărăscu prim-ministru! (...) În câteva zile, s-au succedat două guverne. Mai întâi guvernul Angelescu [Dr. Constantin Angelescu, ministrul Instrucţiunii Publice în toate guvernele liberale din 1914 până în 1937 – n. n.] – «ministrul pompelor funebre». Apoi, guvernul Guţă, guvernul unei conspiraţii de palat... Înainte ca liberalii să se fi recules şi unit asupra numelui noului şef – care, după toate probabilităţile, nu putea fi decât intransigentul Dinu Brătianu [fratele lui Ionel şi Vintilă Brătianu – n. n.] –, regele, urmând sugestiile camarilardului Franasovici [Richard Franasovici, om politic liberal, ministru în guvernul Tătărăscu – n. n.], desemna pe Tătărescu şef de guvern şi îl numea prin decret regal. Dinu Brătianu, aflând despre această numire, izbucni în faţa regelui în hohote de râs. A urmat o noapte furtunoasă pentru Partidul Liberal. Brătienii strânşi în jurul lui Dinu, se pregăteau să excludă pe trădătorii: Guţă, Richard şi Strunga [Ion Manolescu-Strunga, om politic liberal, ministru în guvernul Tătărăscu – n. n.]. Trădătorii întruniţi la Preşedinţie, în jurul noului prim-ministru, se pregăteau să înmormânteze, cu toate onorurile, vechea gardă. Se numărau voturile, se schimbau anateme prin telefon. În zori de zi, interveni o soluţie a lui Solomon: Dinu - şef, Guţă – prim-ministru. Primul cu numele, cu tradiţia, cu conştiinţa şi, vorba lui Guţă, cu etica. Cel de al doilea cu dinamismul, cu energia, cu ritmul nou. La clubul liberal, cele două oşti se întâlniseră gata de luptă. *Viitorul* [oficiosul PNL – n. n.] pregătise o ediţie cu excluderea lui Tătărescu.... Soluţia tranzacţională se impuse însă tuturor. Pacea fu restabilită".

În ultimă instanţă, însă, victoria a aparţinut camarilei. Cea care a triumfat a fost Elena Lupescu. Ca o primă măsură ce-i consfinţea izbânda, "evreica" a reuşit ca toate elementele cu înclinaţie spre naţionalism, din cercul apropiaţilor regelui, să fie înlăturate. Puiu Dumitrescu, omul care împărţise cu Carol Caraiman "pâinea amară" a exilului, ca şi tatăl său, generalul Constantin Dumitrescu, inspector general al Jandarmeriei, au fost scoşi cu brutalitate din funcţii. O soartă similară a avut şi filozoful Nae Ionescu. Adept convins al principiului monarhic, omisese însă faptul că nu toţi regii sunt buni. Suspectat de simpatii prolegionare, după asasinarea lui Duca, este arestat şi târât în faţa justiţiei. "Arestarea lui Nae Ionescu – comentează în continuare Grigore Gafencu – provoacă stupoare şi indignare. Dacă e unul pe care regele era dator să-l acopere e Nae – teoreticianul fanatic al restaurării, carlistul din zile rele, apologistul de vremi trandafirii. Totuşi la prima cerere, la prima telegramă, se zice a lui Titulescu, Nae e sacrificat. Iorga exprimă de minune nedumerirea generală într-o telegramă trimisă regelui cu următorul cuprins: «Rog pe M. V. să intervie pentru profesorul Nae Ionescu, pentru tot ce a făcut pentru ea. Într-o ţară în care Tătărescu are preşedinţia, profesorul Nae Ionescu poate să aibă cel puţin libertate». Nae rămâne însă închis, fără ca justiţia militară să poată formula vreo acuzaţie precisă. Şi lumea nu mai înţelege nimic".

Adevărul este, însă, că românii începuseră să înţeleagă...

(Va urma)

Ne-a părăsit Traian Golea

Luni, 29 septembrie 2004, a încetat din viaţă la Braşov, la venerabila vârstă de 87 de ani, camaradul Traian Golea, unul dintre cei mai prolifici editori de literatură legionară (şi nu numai) din Occident.

Presimţindu-şi sfârşitul, în pragul acestei toamne, el a venit, însoţit de credincioasa sa soţie, din îndepărtata Americă, unde trăia în exil, să moară în ţara pe care atât a iubit-o şi pentru care şi-a sacrificat tinereţea şi agoniseala de o viaţă.

Traian Golea s-a născut la 14 martie 1917, în comuna Bahnea, fostul judeţ Târnava Mică, dintr-o familie de ţărani înstăriţi. Şcoala primară a urmat-o în satul natal, iar după terminarea studiilor liceale urmează cursurile Facultăţii de Agronomie la Chişinău şi, după cotropirea Basarabiei, la Iaşi. După absolvirea facultăţii, pentru că izbucnise războiul, se înscrie la Şcoala Militară de ofiţeri în rezervă şi apoi, ca tânăr sublocotenent, ia parte la luptele de pe frontul de Răsărit. După 23 August, datorită convingerilor sale politice, refuză să lupte alături de armatele cotropitoare şi dezertează de pe frontul de Vest, activând (până în 1948) în mişcarea de rezistenţă anticomunistă. Reuşind să se sustragă arestărilor din acel an, părăseşte ţara, stablindu-se mai întâi în Austria, la Salzburg, apoi în Germania, la München, pentru ca în 1974 să părăsească Europa şi să emigreze în America, stabilindu-se definitiv în Florida.

În perioada europeană a exilului său, Traian Golea, constatând lipsa de informaţii despre România şi români în mediile cultivate ale "lumii libere", a început o acţiune de traducere şi editare a unor cărţi cu caracter istoric. Până în 1974, când a părăsit Europa, a reuţit să traducă în limbile engleză, germană şi franceză 18 titluri din autori ca Simion Mehedinţi, Gheorghe I. Brătianu, Nicolae Iorga, Alexandru Boldur şi alţii, pe care le-a editat în câte 250 de exemplare şi le-a donat principalelor biblioteci din Occident şi din America.

O dată stabilit în Statele Unite, el va continua această activitate, publicând şi înzestrând bibliotecile lumii cu noi cărţi despre România. Prin această activitate a sa, Traian Golea intră în polemică cu iredentismul maghiar care pătrunsese în Congresul American, atacând "direct de acolo, din incinta celei mai înalte autorităţi politice a lumii", România şi interesele româneşti.

Pe lângă aceste publicaţii privind istoria României, Traian Golea a editat în limba română numeroase cărţi de ideologie legionară difuzate, în lumea exilului românesc, iar după 1990 şi în ţară.

Iată cum caracterizează părintele Georghe Calciu-Dumitreasa activitatea editorială a lui Traian Golea (elogiată chiar şi în Parlamentul României, de d-l Petre Ţurlea) într-un număr al Buletinului Parohial al Bisericii "Sf. Cruce" din Washington: "Cu o determinare rar întâlnită printre noi, cu o decenţă care stârneşte admiraţia şi cu o imparţialitate în care niciodată agresivitatea, bârfa, limbajul grosier şi calomnia nu şi-au găsit spaţiu în scrierile sale, domnul Traian Golea din Florida a făcut pentru România şi pentru dreptatea românească mai mult decât oricare dintre noi. Nu a existat o calomnie împotriva poporului nostru la care domnul Golea să nu fi adus o replică argumentată şi zdrobitoare. Orientarea dumnealui este de dreapta, dar, înainte de orice, ea este românească şi creştină, şi nu a contat nici osteneala, nici banii pentru a tipări cărţi, broşuri, scrisori, pamflete şi tot arsenalul intelectual şi argumentativ pentru a spulbera orice calomnie... Tot ce a tipărit – şi lista cărţilor e uriaşă – a făcut-o cu osteneala mâinilor sale şi nu a cerut niciodată nimic de la nimeni. Tipografia era instalată în casa sa şi adeseori trudea până spre ziuă pentru a da un răspuns drept şi demn denigratorilor".

Pentru toate aceste strădanii ale sale şi pentru tot ce a realizat el pentru ţară, departe fiind, cuvine-se să-i păstrăm neîntinată amintirea şi să rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l odihnească în ceata dreptilor Săi.

(Puncte Cardinale)

CENTENAR 1904 2004

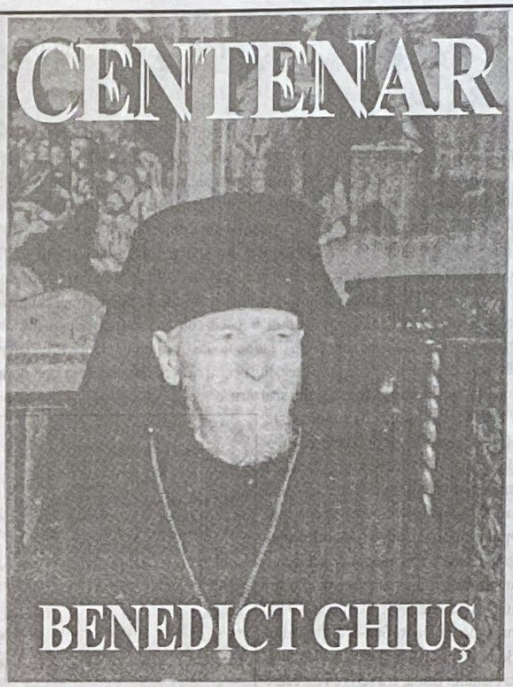

BENEDICT GHIUŞ

La o sută de ani de la naşterea sa (21 octombrie 1904, la Domneşti-Vrancea) şi la 14 ani de la strămutarea sa în veşnicie (1990), Părintele Benedict (din botez: Vasile) Ghiuş rămâne o pildă desăvârşită de angajament duhovnicesc şi pastoral, de răscumpărare a vremurilor prin forţa spiritului şi a cuvântului.

Ales episcop de Hotin în 1944 (dar neconfirmat în scaun din motive politice, vice-preşedintele Consiliului de Miniştri din acel moment, Mihai Antonescu, sprijinind abuziv un alt candidat), mulţi ani slujitor în Catedrala din Dealul Patriarhiei şi duhovnic iscusit al mai multor generaţii de intelectuali, dar mai ales figură exponenţială a mişcării spirituale a "Rugului Aprins" de la Mănăstirea Antim din Bucureşti (căreia îi devenea pentru o vreme stareţ, în 1949), s-a afirmat – mai degrabă discret – ca unul dintre marii înduhovniciţi ai Ortodoxiei contemporane, trecând prin toate prigoanele veacului, dar reuşind să rămână mereu egal cu sine însuşi, drept ca o cruce de lumină în faţa lumii şi în faţa lui Dumnezeu.

În 1958, împreună cu alţi 15 membri ai "Rugului Aprins" (poetul ieroschimonah Daniil Sandu Tudor – iniţiatorul şi însufleţitorul grupului, medicul şi poetul Vasile Voiculescu, savantul şi scriitorul Alexandru "Codin" Mironescu, călugărul zugrav de icoane Sofian Boghiu etc.) este arestat (14 iunie) şi condamnat de autorităţile comuniste pentru... "uneltire contra ordinii sociale"! A trecut, printre altele, pe la închisorile din Jilava şi Aiud, eliberându-se de la colonia de muncă Ostrov, la 25 iunie 1964, în urma decretului de amnistie generală a deţinuţilor politici.

Reîncadrat cu mult curaj de către Patriahul Justinian Marina ca preot la Catedrala Patriarhală din Bucureşti, slujeşte aici încă 10 ani, după care se pensionează şi se retrage la Mănăstirea Cernica, unde va îmbina rugăciunea cu studiul plin de acribie şi cu asistenţa duhovnicească. Lucrărilor sale mai vechi (printre care şi teza de doctorat *Faptul Răscumpărării în imnografia Bisericii Ortodoxe*, susţinută în 1946, dar care n-a putut fi publicată decât la începutul anilor '70) li se adaugă acum îngrijirea celor 4 volume de *Proloage* (tipărite postum, în 1991).

Deşi n-a întors spatele istoriei şi şi-a împlinit misiunea de dascăl de teologie şi de preot slujitor în larma pestriţă a cetăţii Bucureştilor, marea dimensiune a personalităţii sale, prisosind asupra darurilor cărturăreşti şi propovăduitoare, a fost *rugăciunea*, şi mai precis *rugăciunea inimii*, în care fusese iniţiat cu precădere de Părintele Ioan Kulîghin, zis "Ioan cel Străin", călugărul străluminat de la Optina şi discretul mentor duhovnicesc al "Rugului Aprins" de la Antim (până în 1947, când a încăput pe mâna ruşilor, prăpădindu-se într-o temniţă din Odesa).

Părintele Benedict s-a stins din viaţa aceasta în chilia sa de la Cernica, la 12 iunie 1990, fiind înmormântat în biserica cimitirului mănăstiresc, de unde memoria lui strigă spre Dumnezeu împotriva "uitării româneşti", căci, cum însuşi spunea într-o împrejurare, pe vremea betegiei din urmă, "nefericit cel ce-şi uită temeiurile, fiindcă unul ca acesta, chiar adunând, risipeşte".

Răzvan CODRESCU

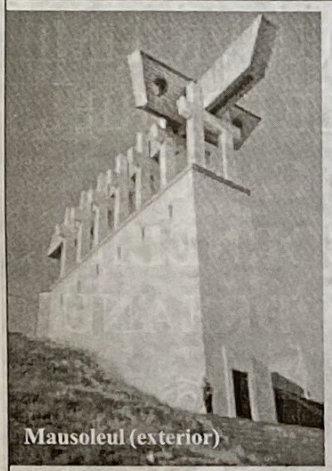
Mausoleul (exterior)

Mausoleul (interior)

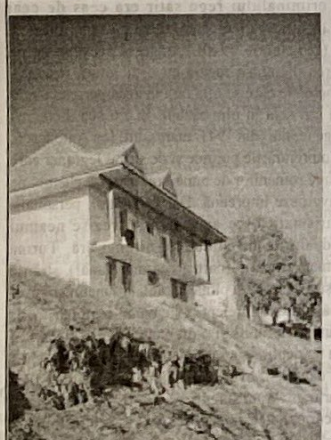
Clădirea-anexă

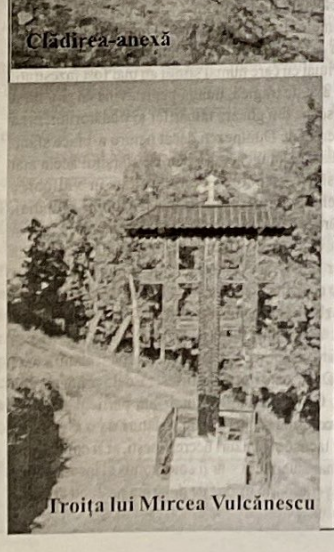
Troița lui Mircea Vulcănescu

AIUD
RÂPA ROBILOR DUPĂ 40 DE ANI

În 2004 se împlinesc 40 de ani de la eliberarea generală a deținuților politici din România. Ca și în anii trecuți, în ziua de 14 septembrie – Înălțarea Sfintei Cruci – la Aiud, venind din toate colțurile țării, supraviețuitori ai temnițelor comuniste au ținut să cinstească, după datină, memoria camarazilor căzuți în lupta pentru dăinuirea neamului și a valorilor creștine. Și la fel ca în anii trecuți, actuala clasă politică, la unison cu "elitele" societății românești, moștenite ca un blestem de la regimul comunist, și-a ascuns condamnabila indiferență față de fărădelegile comunismului în spatele lozincii ipocrite: "În sarcina noastră intră prezentul și viitorul, nu trecutul".

Într-un climat moral încă puternic poluat de miasmele comunismului, este firesc să nu-și găsească loc o evaluare obiectivă a prigoanei și a crimelor comuniste și, cu atât mai puțin, o acțiune de cinstire a martirilor anticomuniști. Ceea ce însă au refuzat să facă toate guvernările perindate la cârma țării din decembrie '89 până astăzi au făcut, cu slabele lor puteri, bătrânii supraviețuitori ai temnițelor comuniste. Pretutindeni unde s-a suferit și s-a murit pentru legea creștină, pentru neam și pentru țară, foștii deținuți politici au ridicat, după puteri troițe, cruci comemorative și, pe alocuri, chiar memoriale de dimensiuni impresionante. Dar monumentul durat parcă pentru veșnicie de foștii deținuți politici, în memoria sacrificiilor și suferințelor cumplite îndurate de victimele holocaustului roșu, este Mausoleul de la Aiud.

"La Aiud, loc de întemnițare și exterminare, comuniștii au îngropat, în cimitirul denumit de localnici «Râpa robilor», elita rezistenței românești. Înmormântarea deținuților morți se făcea noaptea, pe întuneric, fără să li se pună cruce la căpătâi. Aici, unde morții sunt neidentificați, de multe ori azvârliți în gropi comune, numai crucile acestui monument le vor veghea somnul" – suna anunțul sobru al inițiatorului acestui impresionant memorial, denumit „Calvarul Aiudului", inginerul Gheorghe Brahonschi, legionar și veteran al războiului antisovietic, care purta pe umeri povara a 17 ani de detenție, cei mai mulți executați chiar în temnița Aiudului.

Construcția Mausoleului de la Aiud a început în anul 1992, "cu banii puțini, dar cu simțământul datoriei față de martiri și cu nădejdea că va fi terminat cu ajutorul celor care cred în destinul bun al neamului românesc". O nădejde împlinită în anul 2000, când în aceeași zi de Înălțare a Sfintei Cruci, devenită tradiție, Î. P. S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, înconjurat de un sobor de preoți, a săvârșit slujba de sfințire a Mausoleului. ***"Și am făcut sfințirea după ritualul întreg*** – a spus înaltul prelat în predicat sa – ***pentru ca acest pristol să nu fie numai un simbol, un jertfelnic pe care să se oficieze doar parastase, ci, cel puțin din când în când, Sfânta Liturghie"***.

Așadar, Mausoleul de la "Râpa Robilor" nu este doar un simbol al jertfei în lupta anticomunistă, ci o autentică biserică a ***"celor prigoniți pentru dreptate"***, așa cum stă scris pe frontispiciul edificiului, ***"că a lor este împărăția cerurilor"***. Dar pentru ca în acest sfânt locaș Liturghia să nu fie oficiată doar "din când în când", o altă personalitate luminoasă a Bisericii noastre strămoșești, Protosinghelul Justin Pârvu (stareț al Mânăstirii de la Petru-Vodă, la rândul său întemnițat – ca și Î. P. S. Bartolomeu – mulți ani la Aiud) a luat inițiativa construirii, alături de Mausoleu, a unei clădiri-anexă, cu rost de "arhondaric", în care ***"cu binecuvântarea noastră*** – spunea părintele stareț – ***vor locui zi de zi, după rânduiala călugărească, câțiva tineri călugări ai sfintei noastre mânăstiri, ce se vor îngriji de Mausoleu și de mormintele de la Râpa Robilor, slujind zilnic slujbele și rugăciunile de pomenire a celor ce și-au jertfit viața pentru Hristos și neamul românesc"***.

Pelerinii din anul acesta au avut bucuria să vadă că gândurile Părintelui Justin s-au împlinit. Cei veniți din ajun, sau de cu noapte, au avut parte de găzduire în proaspăt terminatul cămin. Un pâlc de tinere maici de la Mânăstirea Cergăul Mic, de lângă Blaj, au pregătit parastasul pentru cele câteva sute de credincioși veniți să-i pomenească pe "cei care nu mai sunt". Sfânta Liturghie a praznicului Înălțării Sfintei Cruci, în Mausoleu, a fost oficiată de călugării de la Petru-Vodă, iar slujba de pomenire, în fața Mausoleului, de un sobor de preoți, foști deținuți politici.

A fost o zi plină de trăire creștinească și românească. Din păcate, numai atât. O sclipire de lumină intensă într-o Românie pervertită și dezorientată, în care tulburătoarele întrebări rostite de Vasile Pârvan în 1917, în memorialul "Un cântec de jale și un cântec de biruință", sunt mai actuale ca oricând:

"Cine va lămuri pe viitor care-i sensul existenței națiunii noastre? Cine va feri națiunea noastră de tragedia eroului pe căi greșite, tot mai departe de biruință? Cine va crește națiunea noastră întru eroismul activ, creator și sigur de rostul jertfei sale, națiunea noastră care de două mii de ani nu cunoaște decât suferința martiriului, răbdarea infinită, sub loviturile sorții, nebiruită în ființa ei numai de un element al naturii organice mereu renăscute din înghețul iernii, ci nu mereu biruitoare cu puterile sufletului, care supun lor firea și pareză loviturile ei? Cine va învăța națiunea noastră ce e ideea în viața popoarelor, ce e întruchiparea spre vecie a gândului în formă vie și în putere renăscătoare? Cine va da națiunii noastre suprema sanctificare a scopului vieții spirituale, acordarea întru sublim a scopurilor individuale, cu cele sociale și cu cele universale; cine va revela națiunii noastre sublimul vieții spirituale active, ca biruire a morții celei a toate distrugătoare; cine-i va revela armonia eternă dintre legile neschimbate din Cosmos și legile după care se ritmează gândul nostru omenesc? Vor fi preoții jertfei, ori vor fi preoții hranei?".

Gabriel CONSTANTINESCU

Tot în cursul lunii septembrie, cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la "marea slobozenie" a mii de oameni din temnițele comuniste, au mai avut loc praznice de pomenire la Mislea și Miercurea Ciuc, unde au fost martirizate și au suferit umilințe de nedescris mii de femei și fete tinere, pentru vina de a fi fost alături de părinții, frații, soții sau logodnicii lor în lupta împotriva comunismului. De asemenea, slujbe de pomenire s-au mai făcut și la crucile comemorativă de la Fetea, județul Sibiu, ridicat în memoria parașutiștilor executați acolo, precum și Râmnicu Sărat și Predeal, unde se află osemintele pionierilor luptei anticomuniste din anii '30.

La Mislea

La Râmicu Sărat

UN TRIPTIC EDITORIAL

În 1983 şi 1984, d-lui **Niculae Mihalache** (n. 1931), român anticomunist stabilit în Occident, îi apăreau în Germania, la Waiblingen, în condiţii destul de modeste, două cărţi mărturisitoare: una de versuri (*Faţa lui Dumnezeu în cioburi de oglindă*), alta de proză autobiografică (*Urmele sufletului pe drumuri arse*). Anul acesta, la editurile Christiana (Bucureşti) şi Puncte Cardinale (Sibiu), cele două cărţi au fost reeditate în condiţii îmbunătăţite, iar lor li s-a adăugat o a treia, inedită, tot cu caracter memorialistic: *Lacrimi şi sânge pe ororile lumii*. Semnalând acest triptic editorial, extragem în paginile alăturate câteva fragmente din a doua carte de proză: este vorba de paralela pe care autorul o face, într-o manieră destul de personală, între două mari victime ale istoriei din România secolului XX – Corneliu Codreanu şi Nicolae Iorga (primul asasinat la 30 noiembrie 1938, iar celălalt la 27 noiembrie 1940). Ca tot scrisul d-lui Mihalache, paginile reproduse aici constituie o provocare la adresa clişeelor şi prejudecăţilor încetăţenite în istoriografia şi politica de după al doilea război mondial. ***(R. C.)***

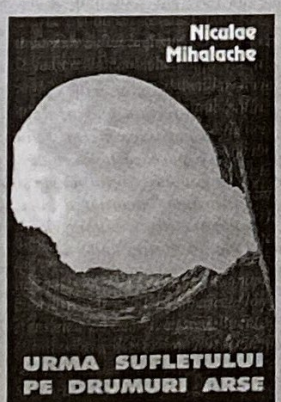

Mişcarea Legionară, creată de Corneliu Zelea Codreanu (1899-1938) şi ajunsă la apogeul ei între anii 1937-1940, cuprindea tot ce putea avea mai bun un popor, atât moral, cât şi cultural. Acest lucru îl ştiu toţi aceia ce au trăit acele vremi în cinste şi dreptate, cât şi toţi cei mai tineri, care au citit cu interes şi fără părtinire istoria nemistificată a României. Numai cine apără trădarea şi minciuna, fie din ignoranţă, fie mişelie, nu recunoaşte acest adevăr istoric. Întemeiată în 1927, Mişcarea Legionară a eclipsat în scurtă vreme celelalte partide politice (dintre care unele fuseseră, la începuturile lor, oneste şi sănătoase, dar mai apoi deveniseră unelte ale masonilor şi evreilor, prin pervertirea conducătorilor lor, ajunşi trădători ai neamului, interesaţi în cele din urmă doar de măririle şi profiturile proprii, dar şi de distrugerea adversarului numărul unu, care era Mişcarea Legionară. Distrugerea adversarului politic era cea mai importantă problemă, deoarece Codreanu, conducătorul mişcării, afirmase deschis, atât în circulare, cât şi în discursurile electorale sau parlamentare (de la pupitrul de deputat), că în ziua când legionarii vor ajunge la putere, aleşi de popor să conducă ţara, toţi trădătorii neamului şi delapidatorii statului vor fi deferiţi justiţiei, iar averile provenite din furt şi înşelăciune publică vor fi confiscate. [...]

În fruntea clasei conducătoare, corupte şi înţesate de hoţi şi de trădători, trona, din păcate, însuşi regele ţării, Carol II, care de altfel avea să-şi instaureze, în februarie 1938, odioasa dictatură personală. Acest rege tiran, corupt şi nedrept, era şi din cale afară de imoral, căci îşi alungase regina din palat şi trăia, în ochii tuturora, cu o metresă evreică, pângărind Coroana şi batjocorind numele întregii ţări. Francmason şi încărcat de grele păcate lumeşti, Carol II, la presiunea evreilor şi a trădătorilor de neam din anturajul său, care deţineau posturile de comandă în stat şi guvern, a decis să-i suprime pe conducătorii Mişcării Legionare, şi mai ales pe Codreanu, care se afla deja în temniţă fără nici o vină. [...] Astfel, Codreanu şi alţi 13 legionari aflaţi în detenţe au fost primele victime ale marelui măcel şi li s-a rezervat o moarte fără asemănare în lume. După ce, legaţi cu mâinile la spate şi cu picioarele în lanţuri, au fost aşezaţi pe băncile dubei unul lângă altul, pe trei rânduri, sub pretextul transferării lor de la o închisoare la alta, iar în spatele fiecărui legionar stătea câte un jandarm instruit mai dinainte, cu câte o sfoară în mână, iată că, la semnalul ofiţerului comandor, prin apriderea unei lanterne, jandarmii i-au ştrangulat cu sforile pregătite anume pe toţi 14, ucigându-i în doar câteva secunde. Dar să vedem chiar declaraţia făcută mai târziu chiar de maiorul Dinescu, cel ce a condus spânzurările din duba morţii:

"Într-o zi am fost chemat de către fostul preşedinte de Consiliu, [Armand] Călinescu. În cabinetul lui de lucru se găsea şi generalul Bengliu, comandantul Jandarmeriei. Călinescu mi-a declarat atunci că, pentru motive politice, Codreanu şi cei treisprezece adepţi ai lui trebuia să fie ucişi; aceasta ar fi fost şi dorinţa regelui. În ziua de 29 noiembrie 1938, la orele 10 seara, Codreanu şi camarazii lui au fost scoşi din închisoarea de la Râmnicul Sărat, unde erau închişi şi au fost puşi într-un camion. Legionarii au fost puşi în aşa fel ca să poată vedea numai înainte, fiind, în acelaşi timp, legaţi cu braţele la spate. Ei nu puteau face nici cea mai mică mişcare, erau chiar constrânşi să stea cu capul în sus. Înapoia fiecăruia din ei stătea câte un jandarm. Eu m-am aşezat lângă şofer. Se călătorea pe şoseaua dintre Ploieşti şi Bucureşti când, în zorii zilei de 30 noiembrie, după ce am dat semnalul fixat, cu lanterna, jandarmii au scos din buzunare o sfoară (frânghie), pe care au strâns-o în jurul gâtului legionarilor ce stăteau în faţa fiecăruia dintre ei. În felul acesta, Codreanu şi cei treisprezece camarazi ai lui au fost ştranguláţi, în timp ce maşina îşi continua drumul în plină viteză. Puţin timp după aceea, am ajuns la Bucureşti, de unde ne-am îndreptat către fortul de la Jilava, în interiorul căruia era deja săpată, de trei zile, o groapă mare. După ce camionul a intrat în fort, asupra cadavrelor ştrangulaţilor s-a tras – în urma ordinului primit de la prim procurorul militar, colonelul Zeciu – câte un foc de revolver sau puşcă; apoi un medic militar constată moartea tuturor legionarilor transportaţi de noi. Cadavrele au fost aruncate în groapă. Eu imediat am declarat celor 14 jandarmi că ceea ce făcuseră fusese dispus de către Curtea Marţială şi că a fost o datorie patriotică importantă. S-a aruncat pământ în groapă, însă a doua zi cadavrele au fost dezgropate şi purtate într-o altă groapă. Asupra lor s-a vărsat multe stiele de acid sulfuric, apoi au fost acoperite cu pământ, iar deasupra s-a turnat o placă grea de ciment. Jandarmii, deşi involuntar, a trebuit să iscălească actele de deces, în care se spunea că cei 14 legionari au fost împuşcaţi pentru că încercaseră să fugă de sub escortă. Fiecare jandarm a fost răsplătit cu 20000 de lei..." [...]

DOUĂ VICTIME ALE ISTORIEI CAZUL CORNELIU CODREANU

După pierderea Basarabiei şi a Ardealului, plus masacrele săvârşite în masă împotriva patrioţilor români, revolta poporului şi a armatei, din care făceau parte mulţi generali şi ofiţeri legionari, ori simpatizanţi ai Legiunii, a ajuns la apogeu. În afară de această revoltă, care exploda pe zi ce trecea, viaţa criminalului rege satir era ceas de ceas primejduită de răzbunărea legionară, fapt ce a determinat în cele din urmă (septembrie 1940) retragerea acestuia de pe tron şi înlocuirea dictaturii regale cu o dictatură militară, impusă de fierberea în care se afla ţara în acea perioadă, mai ales că Europa era deja în plin război. În fruntea dictaturii militare se afla generalul (din 1941: mareşalul) Ion Antonescu, care, forţat de împrejurările politice şi de suflul legionar care străfulgera inimile românilor de bună-credinţă, i-a chemat pe legionari să guverneze împreună. Dar Căpitanul, personalitatea aceea harismatică, ce aprinsese şi trezise neamul românesc la idealurile lui străbune, nu mai era. Turma legionară, decimată în parte (partea cea mai bună!), strânsă de prin ascunzişuri, ameţită şi plină de răni, la sunetul goarnei, nu mai avea păstorul ei înţelept. Chemarea legionarilor la guvernare era un compromis şi o dreptate ce li se făcea, dar cu vicleşug, nu pe deplin, căci tot nu au fost permise alegeri libere, pe care, dacă ar fi avut loc, legionarii le-ar fi câştigat atunci lejer şi ar fi guvernat singuri, nu împreună cu militarii.

Cine are curiozitatea să citească istoria acelor timpuri, şi să urmărească viaţa lui Corneliu Zelea Codreanu, cu toate luptele şi suferinţele ei, cu toate gloriile şi martiriul ei, înţelege că omul acesta a fost înzestrat de Dumnezeu cu o forţă de magnetism spiritual cu care numai sfinţii au mai fost înzestraţi. Iar moartea lui atât de tragică, numai pentru vina că şi-a iubit ţara, voind s-o scape din gheara tâlharilor şi trădătorilor, cred că nu a fost tolerată de Dumnezeu decât pentru a-l face sfânt. Am convingerea că Dumnezeu i-a hărăzit sfârşitul acela atât pentru ca el să nu-şi păteze cumva viaţa în vâltoarea cumplitelor nenorociri care au urmat (războiul mondial, bolşevizarea ţării, închisorile şi lagărele comuniste), cât şi pentru soarta şi viitorul adevăratului crez legionar. [...] Dacă Codreanu nu ar fi avut acel cutremurător sfârşit martiric, tot crezul legionar ar fi fost zadarnic. Codreanu credea că, într-un eventual război, Germania va câştiga împotriva alianţei Anglia-Franţa. Totodată afirmase deschis că, din prima zi când legionarii vor ajunge la guvernare, se vor alătura axei Roma-Berlin. Deci, cum zarurile fuseseră deja aruncate din cer pe pământ, Codreanu cu legionarii lui, participând activ într-un război ce urma să fie pierdut, alături de o Germanie plină de greşeli tactice şi abuzuri necreştineşti, ar fi compromis tot crezul legionar autentic şi s-ar fi compromis el însuşi alături de nazism, care era foarte diferit de doctrina profund creştină a legionarismului...

DOUĂ VICTIME ALE ISTORIEI CAZUL NICOLAE IORGA

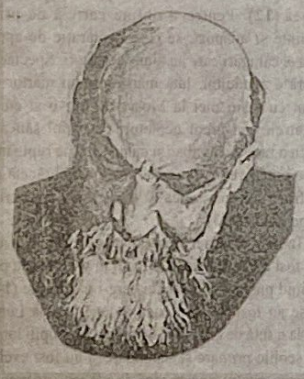

Savantul nostru, trecînd aici din fugă peste opera lui ştiinţifică, cât şi peste cariera lui politică, căci pe îndelete nu este timpul şi locul potrivit să o facem, observăm că la începuturile afirmării lui publice, spre 1900, era pătruns şi inspirat de un naţionalism curat, ce izvora din tradiţia sfântă a neamului. Acel naţionalism, exprimat îndeosebi prin mişcarea sămănătoristă (din jurul revistei *Sămănătorul*) şi prin ziarul său *Neamul Românesc*, îi va da credibilitate pe tot parcursul vieţii în ochii acelui popor credul şi naiv ca un copil, veşnic minţit şi înşelat în acea perioadă de presa evreiască, dar şi de cea naţionalistă doar cu numele, presă abundentă şi zgomotoasă, de care erau legate nume de oameni mari, ce treceau drept adevărate modele pentru publicul mai larg. Trebuie însă să observăm că, treptat, presa legată de numele lui N. Iorga, care în situaţii favorabile pe tărâm electoral era sprijinită şi de cea evreiască sau masonică, avea darul să depărteze populaţia ţării de adevărata realitate, deoarece N. Iorga nu mai era demult cel ce fusese în tinereţea lui. Dacă marele Iorga nu ar fi cedat şantajului, şi poate chiar mituirii, nu ar fi ajuns poate nici la faima pe care i-o cunoaştem, aureolată de tragicul lui sfârşit. [...]

În vara anului 1927, când Liga Apărării Naţionale Creştine (L.A.N.C.) se rupe în două, provocând derută printre naţionalişti, Codreanu, aflat în Franţa pentru doctorat, s-a întors în ţară şi, neputând împăca pe A. C. Cuza cu ceilalţi (era un adevărat conflict între generaţii), înfiinţează, în iunie, Legiunea Arhanghelul Mihail, din care va lua fiinţă mai târziu partidul numit "Garda de Fier" şi apoi "Totul pentru Ţară". Prin anii 1932-1933, Legiunea constituia deja o forţă politică, de care se temeau de-acum toate partidele vechi şi fără excepţie corupte. [...]

Savantul Nicolae Iorga, dacă nu se afla chiar în fruntea celor ce urmăreau decimarea legionarilor, era de bună seamă printre cei mai înverşunaţi duşmani ai lor. Cariera lui ştiinţifică (strălucită) a fost dublată şi de cea politică (jalnică). Că devenise din acest dublu interes, ştiinţific şi politic, francmason, nu ştiu, nici nu cred. Dar un lucru este cert, şi anume: francmasonii l-au făcut mai celebru decât şi-ar fi imaginat el însuşi. Francmasonii îi aranjau, prin puterea şi relaţiile lor, toate conferinţele internaţionale, cât şi toate publicaţiile în limbi străine. Centrele de cultură internaţionale, cu toate instituţiile lor, erau manevrate de masoni. Şi o dată acceptat numai un astfel de aranjament, sau vreo sfântă mituire ocolită, venită la vreme de nevoie, a fost suficient ca savantul, avid până la orgoliu de mărire ştiinţifică şi politică, să nu mai poată da înapoi. [...]

Dar să vedem mai bine ce cauze au determinat dispariţia savantului în toamna lui 1941 (scutindu-l de un previzibil sfârşit în temniţele comuniste, alături de alţi lideri ai vieţii politice a vremii, ca Iuliu Maniu sau Gheorghe I. Brătianu). Nu se poate trece peste faptul că N. Iorga este autorul moral al asasinării Căpitanului, prin aceea că l-a dat în judecată pe motiv de ofensă, fără ca acesta să fi avut vreo vină (îl făcuse "necinstit sufleteşte"!), fapt pentru care Codreanu a fost arestat şi condamnat la 10 ani de închisoare, în urma unei parodii de proces (mai 1938). După asasinarea în detenţie a lui Codreanu, s-a creat o stare de revoltă şi încordare generală, care atinsese cercurile cele mai înalte, deoarece şi aceste cercuri erau pătrunse, în mare parte, de spiritul legionar. Şi nu numai cercuri înalte din politică şi armată, ci chiar membri din familia regală, în frunte cu Principele Nicolae. Este important de semnalat faptul că, atunci când s-a întrunit Consiliul de Coroană, la propunerea regelui Carol al II-lea, cu scopul de a i se găsi o vină inventată lui Codreanu, pentru care să fie condamnat la moarte, Principele Nicolae s-a împotrivit, declarând cu fermitate că o astfel de faptă oribilă este incompatibilă cu atribuţiile Consiliului de Coroană. [...]

Se spune că N. Iorga, având în cele din urmă procese de conştiinţă, după cât se pare, pentru faptul că l-a dat în judecată pe Codreanu, şi-ar fi retras reclamaţia de acuzare, fapt care, conform procedurii penale şi de judecată, atrăgea automat după sine punerea pârâtului în libertate. Dar călăii, care făceau cele mai mari abuzuri împotriva rivalilor şi a legii înseşi, nu l-au eliberat. Pentru a-l ţine pe mai departe în temniţă, i-au fabricat un nou proces, acuzându-l de trădare în favoarea unei puteri străine, acuzaţie absurdă, pentru care au înce-put imediat anchetele înscenate în timpul detenţiei. [...] Văzând, deci, că nevinovatul Codreanu nu este eliberat la retragerea reclamaţiei sale de acuzare, şi mai ales văzând că i se deschide un nou proces cu scopul de a-l ucide, pare să fi înţeles că acesta nu va mai scăpa, drept care a şi început să se frământe, aducându-şi poate aminte de idealurile curate şi de luptele curajoase ale propriei lui tinereţi. Nu este vorba de o frământare publică sau de vreun protest prin presă, cum ar fi fost de dorit, şi care i-ar fi adus poate vreo uşurare venită dintr-un gest de creştinătate, ci de una intimă sau "de culise".

Între timp Căpitanul este asasinat în împrejurările descrise mai înainte (30 noiembrie 1938). Regele abdică şi pleacă din ţară, huiduit de toată lumea (mai puţin de evrei şi de masoni). Legionarii ajung să guverneze ţara flancaţi de armată. Schimbare de 180 de grade. În această atmosferă, la Palat, pe lângă membrii guvernului nelegionari, pe lângă miniştrii protejaţi de armată, în cercurile lui intime, Iorga protestează pentru ceva sau se teme de ceva. Se vorbea că se aflase de la o persoană care frecventa casa lui Alice Voinescu că N. Iorga ar fi ameninţat la Palat cu cuvintele: "Lasă că o să destăinui eu misterul asasinării lui Codreanu!".

După această întâmplare, se crede că dispariţia lui devenise necesară, deoarece, cunoscător al multor secrete, prezenta un pericol pentru francmasonerie. Pe de altă parte, făcând astfel ca asasinarea lui să fie pusă în cârca legionarilor, se obţinea o gravă compromitere a acestora, cum s-a şi întâmplat.

În concluzie, Oculta a decis că Iorga trebuia lichidat. La foarte scurt timp, el moare în împrejurările cunoscute, fără ca asasinii săi să fi fost prinşi vreodată. Conducerea legionară de atunci, în frunte cu Horia Sima, a rămas ea însăşi perplexă, deşi îl considerase întotdeauna ca pe un mare vinovat. În lunile dinaintea morţii, Iorga presimţindu-şi sfârşitul, care îl urmărea ca o umbră şi nu-i mai dădea pace, iată ce scria (vezi *Neamul românesc* din 27 octombrie 1940, pag. 254): *Din turnul sorţii/ Îţi strigă morţii/ Viers de aramă:/ Bagă de seamă!// Patima-şi are/ Răscumpărare:/ Când se destramă,/ Bagă de seamă!// Iar norocul,/ Când schimbă locul,/ Îţi cere vamă:/ Bagă de seamă!* ("Bagă de seamă!"). Presimţirea lui N. Iorga nu venea din partea celor pe care îi strivise, ci din partea celor cu care colaborase, cărora li se vânduse din interese materiale şi din invidie pentru noul şi adevăratul naţionalism, care era cel legionar. Iată o altă poezie scrisă în acea perioadă de N. Iorga ("Brad bătrân"): *Au fost tăind un brad bătrân,/ Fiindcă făcea prea multă umbră./ Şi-atuncea din pădurea sumbră/ Se auzi un glas păgân:// O vol ce-n soare cald trăiţi/ Şi aţi străpuns strămoşul nostru,/ Să nu vă strice rostul vostru,/ De ce sunteţi aşa grăbiţi?// În anii mulţi cât el a fost,/ De-a lungul ceasurilor grele,/ Sub paza crăcilor rebele,/ Mulţi şi-au aflat un adăpost.// Moşneagul stând pe culme drept/ A fost la drum o călăuză/ Şi-n vremea aspră şi ursuză/ El cu furtunile-a dat piept.// Folos aduse cât fu viu,/ Ci mort acuma, când se duce,/ Ce alta poate-a vă aduce/ Decât doar încă un sicriu?*

Dacă citim şi recitim poeziile, înţelegem limpede că Iorga nu s-a referit la legionari, ci la cei pe care-i sprijinise în a doua jumătate a vieţii şi care în acele zile se descotoroseau de el, ca de un moşneag devenit o povară. Iorga nu a fost omorât de legionari, aşa cum se crede, şi se informează fals opinia publică, ci de iudeo-masoni, cu sau fără ştirea Palatului Regal. Aceştia au plătit sau şantajat un grup obscur de legionari rebeli, deja vânduţi forţelor secrete, pentru a compromite şi defăima Mişcarea Legionară. Iorga trebuia să moară, căci "înnebunise", ameninţa cu dezvăluirea unor mistere înfiorătoare şi nu se dovedise suficient de manipulabil până la capăt.

N. Iorga a fost o nenorocire pentru Mişcarea Legionară, atât cât a trăit, cât şi după moarte, căci şi azi canaliile, puse pe minciună şi defăimare, aduc în orice împrejurare vorba de "asasinarea lui N. Iorga de către o bandă de legionari", dar nu suflă un cuvânt de masacrele săvârşite împotriva acestora din urmă (cei 14 ucişi la Tâncăbeşti pălesc în comparaţie cu cei aproape 300 ucişi într-o singură noapte, cea de 21 spre 22 septembrie 1939, în lagăre şi pe tot cuprinsul ţării!). Şi nu pomenesc nimic de adevăraţii asasini ai neamului românesc, nici de nedreptăţile şi crimele făcute de aceştia, nici de motivele pentru care, uneori ajunşi la disperare, legionarii s-au răzbunat personal, pedepsind pe cei vinovaţi de sângele vărsat al atâtor camarazi şi de prigoana permanentă şi nejustificată la adresa Mişcării lor de înviere naţional-creştină. [...]

Prin urmare, N. Iorga nu a fost omorât de legionari, ci de nişte aşa-zişi legionari, strecuraţi în mişcare pentru a o submina şi defăima, cum se mai întâmplase şi mai înainte (cazul Vernichescu sau cazul Stelescu). După câte cunosc eu, din cercetările mele, conducerea legionară nu a fost încunoştinţată de echipa aceea care pusese la cale acţiunea, nici nu ordonase nimic în acest sens, ceea ce dovedeşte limpede că la baza omorului a stat altcineva.

Dacă nu ar fi fost acesta adevărul, nu ar fi fost cu putinţă ca Traian Boeru, şeful echipei care l-a împuşcat pe N. Iorga, să fi putut trăi liniştit la München, în Germania de Vest, până mai ieri, fără să fie tracasat şi învinuit cu mare tam-tam de uciderea lui Iorga. L-ar fi lăsat evreii fără să-i facă un proces cu răsunet mondial, când puterea lor este atât de mare încât îl cheamă şi pe preşedintele Americii la ordine? Să ne gândim numai la faptul că i-au deschis proces Episcopului Valerian Trifa doar pe motiv că a avut un rol în conducerea studenţimii legionare... [...]

Ceea ce este important de reţinut din toată povestea cu Iorga, şi aceasta în mod deosebit pentru cei cu suflete curate şi dornici de adevăr, este faptul că N. Iorga nu a murit ca *savant*, aşa cum pretind iudele în afirmaţiile lor propagandistice de zăpăcire a minţilor, ci a murit ca *om politic*, care a făcut greşeli grave în politică, fiind de mai multe ori prim-ministru şi unealtă docilă a lui Carol II. [...] Nici unul dintre cei ce se referă la moartea lui Iorga nu spune "marele om politic Iorga", ci "marele savant", ceea ce este grăitor şi simptomatic. Moartea lui pentru murdăriile şi crimele politice nu are nici o legătură cauzală cu renumele său de savant. Când se spune "moartea savantului Nicolae Iorga", se spune mai degrabă cu intenţia vădită de a ponegri în posteritate Mişcarea Legionară.

Ce mare diferenţă între *omul* Nicolae Iorga şi *omul* Corneliu Zelea Codreanu! Dar şi între *omul politic* Nicolae Iorga şi *omul politic* Corneliu Zelea Codreanu! Pe cât a fost Codreanu de curat, drept, cinstit şi cu iubire de oameni şi de Dumnezeu, pe atât a fost Iorga de pătat, nedrept, necinstit şi cu ură şi invidie faţă de oameni.

Cât de folositor le-ar fi celor ce sunt rătăciţi de minciunile masonilor, dacă ar citi măcar *Pentru legionari* sau *Jurnalul de la Jilava*. Fără citirea acestor cărţi nimeni nu poate cunoaşte istoria reală a acelor ani zbuciumaţi, legaţi cu o mie de fire atât de istoria noastră anterioară, cât şi de cea care a urmat.

Fragmente extrase din volumul *Lacrimi şi sânge pe ororile lumii* de Niculae Mihalache

DE LA NERO LA STALIN.
ANTICREŞTINISMUL COMUNIST

TEODOR M. POPESCU

PERSECUŢIA

(urmare din numărul trecut)

Statul comunist este un stat totalitar. El este unica autoritate, singurul legiuitor, singurul judecător, singurul proprietar. El dispune de bunurile, de drepturile, de viaţa tuturor. În statul comunist nu poţi trăi, nu poţi munci, nu te poţi hrăni, nu poţi avea un adăpost, dacă nu ţi le dă sau permite statul. Aceasta face ca toţi cetăţenii să depindă de voinţa lui, adică a regimului, a partidului comunist, a conducătorilor lui, a dictaturii sovietice. Cine nu recunoaşte regimul şi binefacerile lui, cine îl critică, cine îl sabotează, cine îi rezistă, cine are alte păreri şi sentimente decît cele bolşevice, acela este duşmanul statului, duşmanul poporului, duşmanul proletariatului, duşmanul comunismului – şi comunismul nu admite şi tolerează duşmani.

În situaţia aceasta, care este mai grea decît a vechilor sclavi, a iloţilor şi a clasei paria, se găsesc slu-jitorii Bisericii în Rusia sovietică. Ei nu primesc nimic şi nu au dreptul la nimic; dimpotrivă, sînt cu toţii obligaţi să plătească impozite mari, imposibile, ca "exploatatori" ai credinţei naivilor, impozite care pe mulţi i-au silit să şi renunţe la sacerdoţiu **(1)**, deşi nici aşa nu-şi pot asigura dreptul la muncă şi la viaţă. Datorii fără drepturi! E uimitor şi scandalos ceea ce se cere clerului şi credincioşilor, ca să se permită biserici deschise pentru cult (cultul neputîndu-se săvîrşi decît în locaşuri autorizate): impozite sîngeroase şi de multe ori cu neputinţă de plătit, cu toate jertfele şi sforţările ce se fac **(2)**. În logica Sovietelor, chiar absurdul e logic: se cere bisericilor să dea statului şi produse agricole, în natură, deşi ele nu mai posedă pămînt, pentru că le-a fost luat de stat! **(3)** Acestea sînt adevărate impozite pe credinţă, cum nu s-au cerut în nici un stat.

Clericul este un om interzis şi pus în afară de lege. El este oprit de a catehiza în şcoli, în adunări, în biserici, în familie, şi chiar de a vorbi în public **(4)**. Unor ierarhi nu li se permite ieşirea din casă fără autorizaţie, alţii sînt puşi sub continuă supraveghere poliţienească şi li se fac percheziţii minuţioase la domiciliu **(5)**. Pentru participare la demonstraţii religioase se aplică pedeapsa cu moartea **(6)**, aşa că şi credincioşii sînt terorizaţi, ca să nu-şi manifeste sentimentul religios. Nici o mişcare, nici un gest, nici un cuvînt nu scapă neobservat şi nepedepsit. Acuzaţiile tendenţioase de spionaj pentru puteri străine, de comploturi împotriva conducerii statului, de sabotaj al programului comunist, de acţiuni ilegale sau contrarevoluţionare, de terorizare, de trădare, de troţkism, de fascism, de banditism **(7)**, înscenări de găsiri de documente compromiţătoare, puse în locuinţele unor ierarhi de chiar agenţii poliţiei comuniste, pentru a-i ridica şi judeca sub acest pretext, nenumărate şi nesfîrşite alte mijloace arbitrare şi neumane, fac din viaţa clericilor un martiriu trăit continuu. Medicii comunişti nu îngrijesc pe preoţi, factorii poştali nu-i servesc **(8)**. Preoţii sînt scoşi dintre oameni şi din viaţa socială, iar pentru a putea trăi, n-au decît să se declare atei şi comunişti. Este mai ales un mijloc de a constrînge la comunism şi ateism, pentru a răscumpăra dreptul la viaţă în statul bolşevic: primirea în colhozuri.

COMUNISMUL A TRECUT, BISERICA A RĂMAS

Colhozul este – se ştie – proprietate de stat comunizată, gospodărie rurală colectivă, în care toţi muncesc laolaltă, supravegheaţi de agenţi evrei, şi nu are nimeni nimic propriu, ci doar cît i se dă cu bon, pentru a duce o viaţă de mizerie. În afară de colhoz nu există nici pămînt, nici unelte, nici produse. Cine nu intră deci în colhoz, acest paradis al "vieţii noi", nu are cu ce să trăiască, neputînd poseda, cumpăra sau vinde în particular şi neavînd cu ce. În colhoz însă nu poate să intre oricine: intră doar cei pe care-i primeşte Partidul Comunist, şi cei excluşi sînt – se înţelege – oamenii credincioşi şi clericii, toţi cei care au idei religioase şi mai ales influenţă religioasă. Admiterea în colhoz implică mai totdeauna părăsirea religiei. Colhozul deci sileşte pe credincioşi să adere la mişcarea antireligioasă a ateilor, ca să poată trăi. Altfel, ţăranii sînt ameninţaţi să moară de foame **(9)**. Colhozul înseamnă deci a alege între ateism şi religie, între viaţă şi moarte **(10)**. Persecutaţi în sistemul ateu bolşevic pentru convingerile lor religioase, persecutaţi şi ca agenţi ai religiei, preoţii mai sînt persecutaţi şi în sistemul economic al comunismului, fiind asimilaţi cu "culacii" **(11)** şi vexaţi în tot chipul, pentru a fi aduşi la disperare. Acelaşi lucru se încearcă şi la oraşe, unde cei care nu dau declaraţii împotriva religiei sînt ameninţaţi cu foamea, din lipsă de lucru, sau cu închisoarea **(12)**. Pentru a obţine cartelă de pîine, de îmbrăcăminte şi adăpost, se cere declaraţie de apostazie. Sînt preoţi şi călugări care au ajuns cerşetori. Spectacolul pe care-l oferă e zguduitor. Iată mărturia unui martor ocular: "Am văzut cu ochii mei la Moscova, într-o zi cu ger de crăpau pietrele, un preot cerşetor, cu capul său alb gol, îmbrăcat cu o rasă de bumbac şi cu nişte cîrpe rupte în loc de ciorapi. Se putea vedea bine că rasa era îmbrăcată pe gol. Vînăt de frig, abia mai putea să vorbească, iar lacrimile îi îngheţau pe obraji" **(13)**.

Tabloul mizeriei preoţeşti nu este sfîrşit cu aceasta. Preoţii au fost opriţi la sate de a locui în parohii sau pe lîngă biserici, fiind puşi la amendă cei care-i găzduiesc **(14)**. Din unele oraşe au fost de asemenea îndepărtaţi, la Leningrad chiar pînă la o sută de kilometri de oraş **(15)**. Copiii lor nu sînt admişi în şcolile primare şi secundare şi au fost excluşi din cele superioare, pentru singura vină de a fi copii de preoţi **(16)**.

Slujitorii Bisericii şi familiile lor sînt puşi astfel în imposibilitate de a munci şi de a trăi, sînt proscrişi, puşi în afară de lege, scoşi din societate, aduşi în starea de muritori de foame, a căror ajutorare, de teama rigorilor posibile, este un lucru foarte greu **(17)**. Trebuie recunoscut că Maximin Tracul (235-238), cel dintîi care a persecutat în special clerul, Deciu şi Valerian, care au interzis adunările de cult creştin, pot fi cu drept cuvînt geloşi de progresul pe care l-a făcut ideea lor în statul ateismului bolşevic. Comunismul nu se mulţumeşte să combată pe preoţi, să-i persecute, să le ia ceea ce li se cuvine, nici chiar să-i oblige a renunţa la preoţia lor: el îi constrînge prin toate mijloacele să apostazieze şi îi sileşte apoi, în patima-i diabolică, să adauge la apostazie blasfemul, să devină misionari ai comunismului, propa-gandişti ai ateismului, să declare că vor căuta să convingă şi pe alţi preoţi să facă acelaşi lucru **(18)**.

Preotul apostat, abătut de la misiunea lui şi de la credinţă, întors împotriva lui Dumnezeu şi făcut agent al ateismului şi al comunismului, iată desigur o capodoperă a acţiunii antireligioase a bolşevismului. Dacă ea a ajuns la asemenea rezultate înfiorătoare, înseamnă că dispune în adevăr de o putere de constrîngere fără precedent în istorie, neputînd fi desigur vorba de putere de convingere, ceea ce, de altfel, recunosc călăii înşişi **(19)**.

(va urma)

---

1. Hiéromoine David, "Chronique de l'Orthodoxie russe", în *Irénikon*, VII, 6 (noiembrie–decembrie1930), p. 687.
2. *Cf.* "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XV, 1 (ianuarie-februarie 1938), p. 56; *ibidem*, XVI, 2 (martie-aprilie 1939), p. 147, şi XVI, 3-4 (mai-august 1939), p. 250. Chiar pictorii restauratori ai monumentelor bisericeşti sînt puşi la impozite mari, ca şi clericii (*cf.* "Chronique religieuse", în *Irénikon*, XVI, 3-4, mai-august 1939, pp. 259-260).
3. De văzut *Memoriul Mitropolitului Serghie*, punctul 4, în *Irénikon*, VII, 6 (noiembrie-decembrie 1930), pp. 729-730.
4. *Cf.* "Chronique religieuse", în *Irénikon*, XVI, 6 (noiembrie-de-cembrie 1939), p. 578.
5. *Ibidem*, XVI, 3-4 (mai-august 1939), p. 249.
6. *Ibidem*, XVI, 6 (noiembrie-decembrie 1939), p. 578.
7. *Cf.* "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XV, 2 (martie-aprilie 1938), p. 169, şi XV, 1 (ianuarie-februarie 1938), p. 53.
8. D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 310.
9. Hiéromoine David, "Chronique de l'Orthodoxie russe", în *Irénikon*, VII, 5 (septembrie-octombrie 1930), pp. 592-593.
10. *Ibidem*, p. 593. *Cf.* şi "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XVI, 2 (martie-aprilie 1939), p. 147.
11. A se vedea *Memoriul Mitropolitului Serghie*, punctul 12, loc cit., p. 731.
12. Hiéromoine David, loc cit., p. 593.
13. Citat de rev. *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 310, după ziarul *Vozrojdenie* (Paris) din 19 mai 1930.
14. *Memoriul Mitropolitului Serghie*, punctul 16, loc cit., p. 732.
15. *Cf.* "Clerul catolic superior despre pretinsa libertate a cultelor la sovietici", în *Universul*, anul 58, nr. 302 (6 noiembrie 1941), p. 6, col. 4.
16. *Memoriul Mitropolitului Serghie*, loc cit., punctul 17, p. 732.
17. *Cf.* "Chronique. Orthodoxie", în *Irénikon*, V, 1 (ianuarie 1928), p. 37.
18. Hiéromoine David, "Chronique de l'Orthodoxie russe", în *Irénikon*, VIII, 6 (noiembrie-decembrie 1931), pp. 710-711.
19. Unii au fost chiar de părere că se abuzează de apăsarea clerului prin impozite şi că acest abuz nu este un mijloc indicat pentru lupta antireligioasă (*cf.* D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe", 74, în *Irénikon*, VII, 3, mai-iunie 1930, pp. 342-343).

RUSIA ŞI ISPITA MESIANICĂ

religie şi ideologie (8)

partea a doua: ***DIMENSIUNEA SPIRITUALĂ A MESIANISMULUI***

CAPITOLUL IV

2) Ideea rusă de la slavofiliştii occidentalişti. Inteligheţia rusă între liberalism şi revoluţie

(urmare)

În sfârşit, naţionalismul slavofililor convenea de minune statului rus. În acest sens, trebuie să remarcăm faptul că ideile directoare privind naţionalismul le veneau slavofililor tot pe filieră occidentală, dându-li-se o etichetă *rusească*. Este în fond, aşa cum remarca şi Besançon, o încercare de a *naţionaliza naţionalismul german, în aşa măsură încât să apară ca ţâşnind din adâncurile naţiunii ruse, ca o formaţiune indigenă, purtătoare de valoare* (17). Şi cum naţionalismul se opune pe sine altuia, *trebuia ca Rusia să se opună Germaniei şi Occidentului european, folosind* [din păcate – n. n.] *argumente germane şi occidentale, dar întoarse contra Occidentului şi fără nici o referinţă la sursa lor reală* (18). Ori, tot sub masca naţionalismului, statul rus îşi va menţine politica autocrată. Naţionalismul este cel care transformă slavofilismul într-o doctrină oficială, în forma sa panslavistă, a imperialismului.

Chiar dacă unele idei ale slavofililor erau îmbrăţişate de către stat, totuşi slavofilii vor critica de pe poziţii sociale şi religioase, problemele pe care le ridica menţinerea formei autocrate a statului rus. Ei se vor ridica împotriva menţinerii iobăgiei şi, deşi conservatori, se vor transforma în apărătorii libertăţii individuale, ai libertăţii de conştiinţă, ai libertăţii cuvântului, idei care trimiteau şi la principiul suveranităţii poporului. De asemenea, slavofilii se vor afirma ca apărători ai Bisericii, care cunoscuse grave prejudicii morale după Petru I. După Homeakov, *esenţa Bisericii vechi era identitatea unităţii şi a libertăţii* (19). Libertatea deplină, credea gânditorul rus, nu se putea realiza pe deplin dacă Biserica nu-şi recâştiga puterea sa de influenţă, ceea ce însemna ca aceasta să nu mai depindă de stat.

Slavofilii nu agreau revoluţia. Revoluţia nu putea aduce o ordine dreaptă, fiindcă nu avea la bază iubirea creştină, ci ura între ruşi şi ţarul lor; exista, cel puţin, după părerea lui Kireevski, o legătură socială bazată pe armonie, pe comunitate de credinţă şi pe iubire şi nu pe constrângere exterioară, aşa cum este caracteristica societăţilor latină şi germană. De aceea – afirmă în continuare Kireevski – revoluţia nu era necesară şi nu aparţinea adevăratei Rusii; de aici şi misticismul care se dorea a fi ortodox, opus oricărei forme exterioare şi a revoluţiei.

Slavofilismul se revendică de la tradiţia Sfinţilor Părinţi, căruia i se adaugă şi sincretismul filosofiei germane. Pentru Kireevski, de exemplu, esenţialul gândirii lui Isaac Sirul se găsea sintetizat de Schelling! De altfel, slavofilii, preluând idealismul german, i-au dat o formă proprie. Putem vorbi, credem noi, de o *cultură vulgară* pe care o practicau slavofilii, cultură menită a satisface exigenţele raţionale ale tradiţionaliştilor slavofili.

Cel care a impus slavofilismul ca doctrină a fost Ivan Kireevski (1806-1850). De la început trebuie precizat faptul că atât Homeakov, cât mai ales Kireevski nu sunt nişte inovatori pe planul ideilor. În acest sens, credem că slavofilismul este doctrina care se întoarce la *simţul comun*, tradiţional al Rusiei. Slavofilii nu au avut niciodată pretenţii de originalitate. Ei credeau că esenţa gândirii lor se găseşte în tradiţia patristică. Dacă putem vorbi totuşi de originalitate, aceasta nu se regăseşte în esenţa ideilor, ci în modul lor de expunere adaptat noilor realităţi. Slavofilii se mişcă, aşadar, în *matca stilistică* a tradiţiei ortodoxe, care le *dictează* modul de raportare la realitate.

Dacă Homeakov se va baza pe o mistică tradiţionalistă şi un discurs ceva mai speculativ, Kireevski se va orienta mai mult spre critica culturii occidentale. Cultura occidentală era *rea în sine* deoarece ea era ruptă de sobornicitatea interioară a Bisericii. Aceeaşi temă o vom găsi şi la Homeakov, Occidentul a înlocuit credinţa cu ştiinţa, a încercat să înţeleagă raţional revelaţia, acest caracter *raţionalist* fiind de fapt simbolul degenerescenţei occidentale. *Raţionalismul distruge integralitatea interioară*, relaţia personală a omului cu Dumnezeu. Raţionalismul occidental este opus iraţionalului credinţei. Despotismul raţiunii dezrădăcinează omul, îi degradează psihicul, tot aşa cum *corespondenţele lor în plan social, dreptul roman şi autoritatea exterioară a Bisericii romane, îi leagă pe oameni în loc să-i unească şi intensifică atomizarea socială* (20). Integralitatea persoanei umane poate fi găsită doar în Ortodoxie, care dezvoltă omul interior, legat *tainic* de Dumnezeu. În acest fel, cele două tipuri de raportare a omului la divinitate impun două tipuri de civilizaţie – una *exterioară*, cea occidentală, şi una *interioară*, cea ortodoxă.

Aceste trăsături ale civilizaţiilor explică şi de ce Rusia nu poate fi compatibilă cu Occidentul. Occidentul va avea întotdeauna faţă de Rusia un avans ştiinţific şi tehnologic, pentru că el a ales calea dezvoltării exterioare, în timp de Rusia a ales calea strâmtă a dezvoltării interioare, adică morale şi profunde, superioare în absolut. Raţionalitatea excesivă a Occidentului, care duce la un conflict, la o alienare a omului interior (ceea ce implică, pentru Kireevski, şi un haos social), nu se poate concilia – crede gânditorul rus – cu tipul de concentrare interioară, de reţinere a minţii, propovăduit de toţi Părinţii Bisericii (21).

Besançon vorbeşte şi de o influenţă directă a lui Jacobi în ceea ce priveşte ideea *raţiunii însufleţită de credinţă*, sau de cea a lui Adam Müller legată de critica adresată de Kireevski dreptului roman şi Imperiului roman în general, în care vedea izvorul raţionalismului şi al capitalismului (22). Nu credem însă că aici poate fi vorba de o influenţă propriu-zisă, mai ales că Adam Müller vine puternic din protestantism. Critica Romei şi a raţionalismului excesiv al civilizaţiei occidentale nu înseamnă propriu-zis o influenţă de la autorii menţionaţi mai sus, ci din acel *simţ comun* al ruşilor care opune aprioric Romei exterioare o nouă Romă interioară; "influenţele" de care vorbea istoricul francez pot fi simple filiaţii ideatice sau afirmări ale crezului lăuntric a lui Kireevski, perfect convins de superioritatea spirituală a Rusiei faţă de Occident.

Kireevski atacă, de asemenea, *idealul social* al occidentalilor. Pentru el, societatea capitalistă, fărâmiţată în clase sociale diverse (ca urmare a disipării persoanei umane făcute de intelect), este net inferioară societăţii ortodoxe, bazate pe comuniune şi pe proprietatea comună! În sistemul capitalist, comunitatea s-a transformat în individualism, iar autoritatea patriarhală rusă este de asemenea superioară liberalismului social occidental.

În 1852, Kireevski atacă morala familială europeană, condamnând luxul, ca element al degradării civilizaţiei europene. Ca şi partenerul său de idei,

Homeakov, Kireevski sfârşeşte în narodnicism. El vede în cultura rusă izvorul forţelor creatoare ce se vor ridica din popor, care să dea naştere unei mari culturi, bineînţeles, în opoziţie cu Occidentul, capabilă să regenereze Europa *bolnavă*. Rusia era chemată astfel la o înaltă misiune. *Ideea rusă* îşi dovedea din nou viabilitatea, venind de undeva din adâncurile inconştientului şi dând sens unei culturi pe cale de a deveni mare.

Cu siguranţă, multe dintre ideile lui Kireevski sunt cel puţin discutabile, în special în ceea ce priveşte latura socială a gândirii sale. Critica Occidentului, aspră şi rece, se face nu din *exterior* ci din interiorul unui cadru formal de gândire tradiţionalistă. Ne putem întreba astfel – şi întrebarea este valabilă pentru toţi slavofilii – în ce măsură a cunoscut Kireevski Occidentul? Aici suntem de acord cu Alain Besançon: Kireevski proiectează Europa *pe ecranul rus*, în timp ce Rusia *nu o pune pe seama Europei decât în măsura în care este câştigată de această falsă conştiinţă şi europenizată totodată* (23).

Pentru Kireevski, Europa este *datul imediat*, iar Rusia, *datul construit* de propria imaginaţie. Discursul negativ prin excelenţă a filosofului rus vizează *întreaga* civilizaţie europeană. Iată însă un aspect specific slavofil. Kireevski nu aprecia nimic în Occident: tot Occidentul era corupt şi nimic din civilizaţia occidentală nu era de apreciat, ceea ce ni se pare o exagerare. Cu toate acestea, nu orice judecată kireevskiană privind Europa este falsă. În fond, misiunea lui Kireevski reprezintă punctul de vedere dogmatic al ortodoxiei ruse. De aceea, atunci când punem în cumpănă tradiţia ortodoxă şi religia catolică, Kireevski, şi în speţă slavofilii, exprimă *în esenţă* Adevărul despre Occident – desigur, Adevărul ortodox –, însă de acest lucru nu poate fi acuzat Kireevski...

Desigur, dacă Kireevski vede în Rusia o întruchipare a virtuţii, acest lucru de fapt, filosoful rus *doreşte* să-l vadă. Viziunea ideatică a lui Kireevski nu poate fi decât una din utopiile slavofile rezultate dintr-o exaltare mesianică ce se regăseşte ca atare numai în Rusia.

(Va urma)

Bogdan SILION

17. A. Besançon, *Originile intelectuale ale leninismului*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 63.
18. *Ibidem*.
19. Homeakov: *Biserica e una* (în limba rusă), cit. în Nichifor Crainic, *Dostoievski şi creştinismul rus*, Ed. Anastasia, 1992, p. 85.
20. A. Besançon, *op. cit.*, p. 64.
21. *Ibidem*.
22. *Ibidem*, p. 65.
23. *Ibidem*, p. 68.

EROSUL CARE MIȘCĂ LUMILE

Motto:

L'amor che muove il sole e l'altre stelle
(Dante, *Paradisul*, Cântul XXXIII, versul final)

Problema treptelor erosului și a mișcării sufletului pe scara alcătuită de aceste trepte, mă preocupă de multișor. Dar m-am gândit că e un subiect prea delicat ca să devină tema unui articol. Sunt oameni *sensibili* și *puri* care ar strâmba din nas la așa o discuție *indecentă*. Eu totuși, încăpățînat cum sunt, mă avânt irresponsabil în tratarea problemei, asumându-mi toate riscurile. Poate m-au încurajat și câteva lecturi ale unor iubiți autori ce și-au depășit *jena* și au tratat subiectul cu toată seriozitatea.

În tradiție, erosul sub toate formele sale ține de sephira YESOD, care în ebraică înseamnă "cuibul lui yod", adică cuib al numelui divin HA SHEM, pe care trebuie să îl devenim și cunoaștem în noi înșine **(1)**. YESOD mai înseamnă și "secret al numelui", iar adolescentul intră în rezonanță la acest nivel cu NUMELE său secret. De aceea adolescența este vârsta celor mai mari exaltări mistice investite în categorii diverse: religioase, patriotice, politice, artistice, amoroase, toate de ordin erotic.

În atitudinea față de propriul eros, omul își arată autenticitatea personalității sale. Căci erosul este energia care îl poartă pe om spre depășiri de sine. Dacă erosul e investit procreării, aproape exclusiv, coboară la nivelul banalizării. Față de eros există două atitudini opuse, ambele blocante la nivelul "omului roșu", al lui "a avea" **(2)**. O atitudine falsă este refularea energiilor erotice prin interdicții morale. A doua este divinizarea acestor energii la nivel sexual ca plăcere, justă doar dacă îi vedem locul în ierarhia scării care este coloana noastră vertebrală. Căci orice asceză venită din constrângere este falsă, ca și refuzul oricărei asceze. YESOD dă naștere primelor cinci vertebre ale coloanei, *axis mundi*, numite sacrale. Astfel, sexualitatea ține de sacru, fiind baza scării, *luz*-ul, sâmburele de nemurire, care nu e distrus nici prin foc. De aceea erosul îl poartă pe om către marile lui descoperiri de sine, până la suprema *cununie*, cea cu Domnul, nunta supremă și bucuria celei mai înalte relații erotice, cea divino- umană. Iată de ce omul trebuie să devină conștient de autenticitatea plăcerii. După Annick de Souzenelle, a te lipsi de ea din moralism e la fel de greșit ca și a abuza de ea din ignoranță.

De sephira YESOD ține unul din riturile fundamentale ale iudaismului: circumcizia. Prepuțul simbolizează "hainele de piele" în care Dumnezeu ne-a îmbrăcat după cădere și trebuie îndepărtate pentru ca *lumina* să iasă la iveală.

Moel **(3)**, oficiantul, suge sângele pentru ca să descopere pe Nefeș, sufletul viu. El înlătură vălurile ce îl despărțeau pe copil de sufletul său profund, spre a-l reda NUMELUI său. Mai există o circumcizie a inimii și una a urechilor, la celelalte două nivele, pe drumul ultimei nunți. E o circumcidere treptată a *ego*-ului. Toate acestea sunt trepte ale urcării erosului și investirii lui la nivele tot mai înalte.

După Dionisie Areopagitul, amor este *teonimie*, adică nume ce se dă lui Dumnezeu, care nu *are* iubire, ci *este* iubire. Erosul divin unifică existențele după *modelul treimic*. Așa și orice eros uman dezinteresat face ca aceia ce sunt stăpâniți de eros să nu-și aparțină lor, ci celor de ei doriți erotic.

Persoana este, după Christos Yannaras, o categorie prin excelență erotică, iar erosul o categorie prin excelență personală **(4)**. Erosul *căzut* desparte, fragmentează natura, deoarece servește independența existențială a individualităților, satisfacția de sine efemeră a naturii.

Cum spunea și Annick de Souzenelle la o conferință în București, după *cădere*, erosul inițial spiritual, unire divino-umană, devine *trupesc*. Însă chiar și acest eros trupesc pare să păstreze amintirea modului personal de existență. Căci el nu încetează să fie elan spiritual către unire cu celălalt. Chiar și ca dorință egocentrică de plăcere, continuă să fie tendință spre stabilirea unei *relații*. După Areopagit, erosul, fie că-l numim divin, îngeresc, spiritual, psihic ori natural, este o putere unificatoare și coezivă care împinge ființele superioare să poarte de grijă celor inferioare, pe cele de același rang să intre în comuniune și pe cele inferioare să se întoarcă spre cele mai presus de ele.

Setea de viață este setea insațiabilă de relație și e sădită în fiecare particulă a existenței noastre. Chiar eșecul pasiunii erotice în năzuința ei către plenitudinea vieții ne readuce aminte că finalitatea ei reală este participarea la erosul pentru persoana lui Dumnezeu. După Areopagit, chiar și neînfrânatul ce refuză Logosul, relația, participă într-o măsură la bine prin aspirația către unire și iubire.

Așa vedeau primii creștini problema, fără blocaje, jene sau complexe. În ultimele secole un moralism suspect l-a îndepărtat pe om de sensul real al erosului. Omul n-a mai fost autentic cu sine și a blocat energiile la nivelul matricei de apă, la nivelul psiho-fizic. Pe de altă parte, relația erotică bărbat-femeie simbolizează ceea ce se întâmplă înlăuntrul nostru, sau ar trebui să se întâmple. Partea dreaptă, împlinită, masculină, intelectuală, trebuie să înțeleagă și să penetreze partea stângă, neîmplinită, feminină, care în mod normal așteaptă și se desprinde acestei penetrări. Cu timpul, însă, o educație moralistă și rațională a hipertrofiat emisfera stângă a creierului, abstractă, verbal logică, destinată doar cuceririi și înțelegerii lumii exterioare, a masculinizat fals stânga feminină, care se rigidizează în fața unui intelect masculin feminizat, slab, neputincios în a deschide potențialul energiilor profunde din femininul adânc. Acest fenomen interior își are expresia exterioară în avântul mișcării feministe, ce-și închipuie că femeia trebuie să fie un substitut de bărbat, masculinizându-se ridicol, și nu doar în aspectul exterior. Altă manifestare este homosexualitatea, o expresie a feminizării Înțelepciunii, care nu se mai îndreaptă către cunoașterea interioară prin intuiția intelectuală. E drama neîmplinirii, drama încremenirii în lumea căderii. Miturile omenirii comunică dintotdeauna această dramă. Căci Sfinxul din Theba devorează, ca păzitor al Porții Oamenilor, pe toți care nu au înțeles sensul adânc al erosului. Abia Oedip, căsătorindu-se simbolic cu mama sa, adică cu femininul său interior, scapă Theba, adică orașul interior, matricea de foc, inima, de sfinxul devorator al celor ce nu au reușit investirea erosului la nivel spiritual. La poarta aceea Cineva așteaptă să-I deschizi ușa.

Viorel ROȘCA

NOTE:

1. Annick de Souzenelle, *Simbolismul corpului uman*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1996, p. 128.
2. *Omul roșu* corespunde primului etaj al arborelui sephirotic descris de triunghiul inferior YESOD-HOD-NETZAH, adică matricii de apă ce conține potențialul nostru energetic, ce trebuie investit la toate nivelele noastre ontologice.
3. *Op. cit.*, pp. 133-137.
4. Christos Yannaras, *Heidegger și Areopagitul*, Ed. Anastasia, București, pp. 119-126.

Dante Gabriel Rossetti, *L'amor che move il sole e l'altre stelle* (1860)

Divina Comedie a lui Dante Alighieri

Închin cu smerenie această tălmăcire memoriei ilustrului romanist şi dantolog Marian Papahagi

într-o nouă versiune românească de **Răzvan Codrescu**

Cei doi poeţi se îndreaptă spre al nouălea şi ultimul cerc al Infernului. Ajunşi dinaintea unui puţ adînc, au prilejul să-i vadă pe Uriaşi sau pe Giganţi, care ies cu jumătate de trup în afară, Dante crezînd, la prima vedere, că erau nişte turnuri de cetate (*Maestro, di', che terra è questa?* – "Maestre, aceasta ce cetate este?"). Prin faţa celor doi se succed *Nemrod* (cel ce a iniţiat ridicarea Turnului Babel, de pe urma căruia s-au amestecat limbile, şi care, chiar în iad, nu înţelege ce i se spune, nici nu se poate face înţeles), *Efialte* (fruntaş al războiului Giganţilor împotriva Zeilor, soldat cu pieirea rasei celor dintîi) şi *Anteu* (nenăscut pe vremea războiului cu Zeii, cel ce-şi lua puterea din atingerea Pămîntului-Mamă – *Terra* – şi a fost ucis de Hercule, care l-a ridicat în aer). La demersul viclean al lui Vergiliu (care-i trezeşte orgoliul, insinuînd posibilul apel la serviciul unor giganţi inferiori, Tiţiu şi Tifeu, şi tentîndu-l cu perspectiva ca Dante să-i ducă vestea în lumea celor vii), Anteu însuşi îi poartă pe cei doi poeţi pînă în străfundul Infernului (unde se adună şi îngheaţă apele rîului Cocito), destinat trădătorilor (dintre care cei mai mari sînt Lucifer şi Iuda, deja pomeniţi în finalul cîntului de faţă). Anteu este atît de mare încît Dante, privindu-l de jos, dezvoltă o comparaţie plastică (vv. 136-140) între el şi turnul înclinat Garisenda din Bologna (48 m!).

Gravura care ilustrează pagina este a lui Mac Constantinescu.

INFERNUL

CÎNTUL XXXI

Aceeaşi limbă-atît de muşcătoare,
ce faţa mea o-mpurpurase toată,
mi-aduse-n urmă leac şi uşurare,
ca lancea-aceea lui Ahil lăsată
de tatăl său, ce-aud că-ntîi rănea
şi-apoi era tămadă minunată.
Pe malul care suie-n sus de ea,
cumplita vale am lăsat-o-n spate,
tăcînd şi eu, şi cel ce mă-nsoţea.
Nici zi, nici noapte nu era-ntru toate,
şi nu uşor ne dibuiam cărare,
dar auzii din neguri cum răzbate
un glas de corn, ca tunetul de tare,
ce din răspărul paşilor sunînd,
mi-atrase ochii ţintă-n depărtare.
Nici cornul lui Orland, atuncia cînd
pierdut-a Carol floarea sfintei geste,
nu mi-l închipui zvon mai mare dînd.
Abia ce capu-l întorsei şi creste
de turle parcă ochii mei văzură:
"Maestre, aceasta ce cetate este?!".
Şi-atunci Virgil: "Voind prin ceaţa sură
în zare pînă hăt să desluşeşti,
închipuirea gîndului te fură.
Vedea-vei, cînd pe-acolo-ai să păşeşti,
ce mult înşeală văzul depărtarea,
drept care pasul cată să-l grăbeşti".
Apoi în gest şi-n glas înduioşarea
i-o resimţii cînd, luîndu-mi mîna, spuse:
"Spre-a nu te copleşi atunci mirarea,
să ştii că-n juru-acestei ripe nu se
înalţă turle, ci-s uriaşi ce-n jos
se-afundă pîn' la briu, cum dat le fuse".
Ca unul care cată cu folos
cînd se ridică negura şi-apare
ce sta ascuns sub aerul pîclos,
la fel şi eu, putînd scruta în zare
tot mai de-aproape-acele arătări,
nu mai greşii, dar mă speriai mai tare;
căci cum pe roata-naltei lui spinări
Montereggion cu turnuri se-ncununã,
aşa şi-n buza groaznicei căldări
pe jumătate ies din văgăună
uriaşii crunţi, care nici astăzi nu-s
cruţaţi din cer de Jupiter, cînd tună.
Pe unul ochii ţintă de i-am pus,
cu faţă, umeri, piept şi brînci zării,
şi chiar din pîntec partea mai de sus.
Cînd Firea renunţă asemeni fii
să zămislească, lucru bun făcu,
că-i luă lui Marte groaznice armii;
şi elefanţi sau chiţi dacă născu
pe mai departe, cugetul îmi spune
că mult mai dreaptă şi cuminte fu;
căci cînd ajunge-a minţii raţiune
cu voia rea şi forţa-n cîrdăşie,
o lume-ntreagă negreşit răpune.
Faţa părea în lung şi-n lat să-i fie
cît la San Pietro,-n Roma, vechiul con,
şi trunchiul pe potrivă-n mărenie;
astfel că rîpa ce-i slujea drept tron,
mai jos de briu, din ea-l lăsa să iasă
atît cît trei voinici de neam frison
tot n-ar fi-ajuns la chica lui cea deasă:
treizeci de palme mari aş socoti
că măsura doar partea-n sus sumeasă.
"Raphel may amech zabi aalmi",
porni să urle rostul lui cumplit,
cui vorba dulce nu-i putea prii.
Iar domnul meu îi zise: "Duh smintit,
de cornu-ţi vezi şi suflă-n el mai bine,
cînd eşti de ciudă sau arţag lovit!
Şi cată-ţi pe grumaz ce hăţ te ţine
de-a pururi strîns, o, suflet tulburat,
de urma lui şi-n piept o porţi pe tine!".
Şi mie-apoi: "El însuşi vinovat
se-arată: e Nemrod, de răul cui
pierdurăm graiul tuturora dat.
Dar să-l lăsăm mai bine-n plata lui,
căci chiar vorbindu-i nu-nţelege ioc,
cum însuşi înţeles de nimeni nu-i".
Spre stînga-atunci ne-am fost urnit din loc,
pînă ce-aflarăm, cale de-o săgeată,
un altul şi mai fioros în scoc.
N-aş şti să spun ce mînă încercată
la spate braţul drept i-l cetluise,
iar brînca stîngă de la beregată
la cingătoare strîns i-o-nlănţuise,
cît fierul de cinci ori se petrecea
pe trunchiul semeţit peste abise.
"Acest trufaş crezuse a putea
cu Jupiter făţiş să se măsoare",
grăi Virgil, "şi are-osîndă grea.
Efialte-i zice şi de ce-i în stare
vădi, cu-ai lui, cînd i-au speriat pe zei:
de-avu în braţe vlagă, nu mai are".
"De-i cu putinţă", eu atunci zisei,
"aş vrea ca pe uriaşul Briareu
de-aproape să-l măsor cu ochii mei".
Dar domnul: "Ai să-l vezi curînd pe-Anteu,
la vorbă clar şi făr' ca lanţ să poarte,
ce ne-o şi duce unde-i cel mai greu.
Pe care-ai vrea să-l vezi e prea departe,
tot ferecat şi tot la fel croit
cu-acesta, dar de-o fioroşenie-aparte".
Nu fu niciicînd cutremur mai cumplit
să zgîlţîie vreun turn precum îndată
să tremure Efialte s-a pornit.
De moarte mă speriai ca niciodată
şi-aş fi căzut de spaima lui răpus,
de nu-i vedeam făptura ferecată.
Zorirăm deci pe calea ce ne-a dus
către Anteu, care din hău răsare,
chiar fără cap, de cinşpe coţi în sus.
"O, tu, ce-n fericita vale care
pe Scipio îl umplu de măreţie,
cînd fuga-i fu lui Hanibal scăpare,
drept pradă te-ai ales cu lei o mie,
şi dacă fraţii tăi te-aveau cu ei,
cum unii cred, în marea bătălie,
ai Terrei fii i-ar fi învins pe zei,
nu te codi să ne cobori pe unde
de ger se face Cocito un stei.
Cu Tiţiu sau Tifeu – tot am pătrunde;
acesta poate da ce-aici se cere;
te pleacă deci şi faţa nu-ţi ascunde.
Să-ţi ducă-n lume faima-i stă-n putere;
e viu şi, de nu-l cheamă Dumnezeu,
la viaţă lungă poate să mai spere".
Aşa grăi maestrul, iar Anteu
aceleaşi mîini spre domnul meu întinse
pe care Hercul le-a-nfruntat cu greu.
Virgil, de cum simţi că îl cuprinse,
îmi spuse: "Vino să te-apuc!", şi tare
ca-n legătură lîngă el mă prinse.
Cum Garisenda dinspre poale pare,
cînd spre-aplecarea ei vreun nour vine,
c-atîrnă asupra ta unduitoare,
la fel, cătînd cum sta să se încline
asupră-ne Anteu, simţii c-aş vrea
pe altă cale să fi mers mai bine.
Dar lin în groapa ce-i înghite-n ea
pe Lucifer şi Iuda el ne puse;
apoi, grăbit pe-acolo să nu stea,
ca un catarg de navă-n sus se duse.

APARIȚII EDITORIALE

PUBLICAȚII PERIODICE

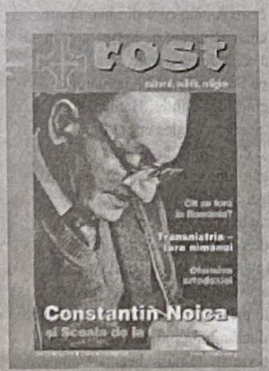

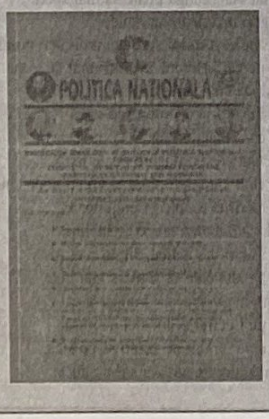

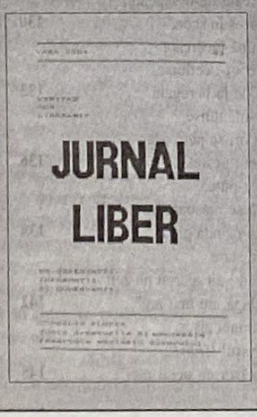

FĂCUTU-S-A

Anunțată de noi în numărul pe luna iulie (unde am reprodus integral și primul capitol), *Crima letală (Kriminalroman)* a lui Ioan (Sorin) Usca a apărut luna trecută la Editura Marineasa din Timișoara (care a trecut, cu ieromonahul Savatie Baștovoi sau cu preotul de mir Ioan Usca, de la tradiționalismul "zaharisit" al anilor '90 la un "în-viorat" postmodernism creștin *sui generis*, ce creează indispoziții atît unei Biserici luate prea repede, cît și postmoderniștilor antiortodocși, cărora le-a cam secat vîna). Pentru că în iulie textul care postfațează cartea a apărut în *Puncte cardinale*, dintr-o regretabilă eroare tehnică, nesemnat și necorectat, ba și cu titlu de "prefață", îl reluăm mai jos cu toate îndreptările de cuviință, cerînd scuze autorului cărții și cititorilor revistei. *(R. C.)*

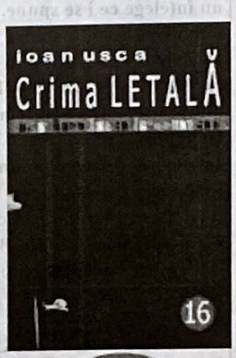

Ioan Usca, *Crima letală (Kriminalroman)*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004, 146 pagini (editor și tiparnic: Viorel Marineasa, tehnoredactor: Dorin Davideanu, coperta: Ioan Andoni, postfață: Răzvan Codrescu). Citățm de pe coperta finală: "Cu toate că, de regulă, nu citesc dintr-o carte decît dialogurile, în cazul *Crimei mortale* am citit cu interes pînă și descrierile, ca și celelate părți, de altfel" (Claudiu Istodor – cititor).

ÎN LOC DE ALTĂ POSTFAȚĂ:
ET IN UTOPIA EGO

Fratele Ioan Usca

Pe fratele Ioan Sorin Usca (**1**) l-am întîlnit în Utopia (iată, sînt cîțiva ani buni de atunci!), iar la început, ca și dumneavoastră, am avut tendința de a nu-l lua în serios. De-alde d-ăștia, mi-am zis, care "dau cu sîc din Isarlîk", am văzut eu mulți la viața mea! Dacă în banala noastră existență cotidiană (la Strehaia sau la Lehliu, să zicem) lucrurile nu sînt ceea ce par, în existența oarecum excentrică din Utopia se întîmplă că lucrurile nu par ceea ce sînt. Nici fratele Usca nu părea, dar era, ceea ce, pînă la urmă, va trebui să fiți de acord că reprezintă lucrul cel mai important.

De altfel, în Utopia, cel puțin pe vremea aceea, eu eram cam singurul care se mai îndoia pînă la capăt: acolo membrii aveau, îndeobște, idei limpezi și fixe, pentru care mărturisesc că i-am și invidiat de multe ori, chiar dacă n-am apucat să le-o spun niciodată. Îndoiala stă poate în firea mea, dar nici prin gînd nu-mi trece s-o consider o virtute: dacă am reușit cu adevărat să nu mai avem îndoieli (dincolo de detaliile mărunte), ca oamenii din Utopia, sau ca ilustrul nostru contemporan Cornel Constantin Ciomâzgă, atunci lucrarea noastră ar fi fără cusur și țara (da, țara!) s-ar schimba la față pe ambele maluri ale Prutului, redevenind ce a fost (și chiar mai mult decît atît). Așa însă, printre atîtea perpetue îndoieli (Dilema veche? Dilema nouă? Plai cu boi? Plai cu bou? Yalta? Malta? 22? Cine-a tras în noi? Pelicanul sau babița? – și altele asemenea), riscăm să ratăm chiar și o carte precum cea de față, care ar putea fi – părerea mea! – primul nostru pas esențial atît înapoi cît și înainte, acel sfîrșit al începutului sau acel început al sfîrșitului pe care-l așteptăm demult (dacă nu cumva dintotdeauna), "crima letală" a spațiului mioritic, mintea noastră cea de pe urmă și tinerețea noastră fără bătrînețe, aici, "la porțile Orientului", sub "leneșele stele ale polului getic". E mult? E puțin? Vedeți cum stăm să cădem, iară și iară, într-o nouă dilemă?! De ce n-am spune, în sfîrșit și pentru totdeauna, cu mîna pe inimă, sfidînd ispita oricărei îndoieli: "Ei bine, da, asta e cartea de care toți aveam nevoie (Ahoe!), cartea care nu se scrisese încă, marea carte albă și neagră a Utopiei carpato-danubiano-pontice!".

Fratele Ioan, care pînă mai ieri umbla deghizat în popă de țară, și Utopia cea adevărată, despre care depun acum eu însumi mărturie (*Scripsi et salvavi animam meam*), reprezintă prima provocare majoră de după NATO și ultima provocare majoră înainte de UE a literaturii române postmoderne și postcomuniste (**2**), dacă nu cumva însăși căciula despre care se spune că românul și-o pune dinainte și se judecă singur. De va trece neobservată, cum de la o vreme trec pe la noi toate cele (cu excepția emisiunii *Big Brother* și a Catedralei Mântuirii Neamului), atunci se va chema că ne-am furat singuri căciula și că meritățm să ne judece alții (ca pe Slobodan Miloșevici, vecinul căruia i-a murit capra), pînă ce ne va judeca Dumnezeu Însuși, repartizîndu-ne să păzim, la adevărata "răscruce a imperiilor moarte", Marea Poartă a Infernului postdantesc, pe care – zic cei mai umblați decît mine – nu mai stă scris *Lasciate ogni speranza...*, ci atîrnă, mîzgălită cu litere de o șchioapă, ambigua firmă "La dracu cu cărți"...

Răzvan CODRESCU

---

1. Fiind hîrșit cu psihozele curente ale zdrobitoarei majorități a "oamenilor de bine" din aceste mereu alte vremuri de tranziție, mă simt dator să precizez că aici cuvîntul "frate" nu are nimic de-a face cu apartenența la vreun ordin masonic, nici cu vreo rudenie de sînge sau spirituală (deși asta s-ar putea discuta, tocmai în virtutea Utopiei), nici cu vreo cîrdășie de gașcă literară sau interlopă, ci e folosit mai degrabă în sensul larg și profund românesc din cunoscutele noastre proverbe "Frate, frate, dar brînza-i pe bani" și "Fă-te frate cu dracul pînă treci puntea".

2. Vorba vine.

MARELE ȘOC (IV)

Demostene ANDRONESCU

Recapitulând, în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, în clădirea Comitetului Central, s-au format *ad-hoc* trei "centre" de acțiune (unul militar și două politice), care au încercat să umple vidul de putere care se instalase după fuga precipitată a lui Ceaușescu și demisia guvernului Dăscălescu, prin structurarea unui nou organism al puterii de stat.

Este vorba, în primul rând, de formarea unui "comandament militar", în frunte cu generalii Ștefan Gușe (locțiitor, după moartea generalului Vasile Milea, al ministrului Apărării Naționale), Iulian Vlad (șeful Securității) și Victor A. Stănculescu (adjunct al ministrului Apărării). Acest "comandament" avea drept scop coordonarea acțiunilor militare ce se impuneau în condițiile crizei care se instalase deja și amenința să se agraveze. Primii doi (generalii Gușe și Vlad) acționau în clădirea Comitetului Central, iar ultimul (generalul Stănculescu) se afla în sediul Ministerului Apărării Naționale, unde se deplasase încă înainte de fuga lui Ceaușescu, și de unde, cel puțin până a doua zi, a colaborat fructuos cu ceilalți doi.

În al doilea rând, este vorba de constituirea, de către profesorul Dumitru Mazilu, a "Forumului Civic", care se voia a fi noul organism provizoriu al puterii de stat din România. Despre prestația d-lui Mazilu din după-amiaza acelei zile am relatat deja în episoadele anterioare. Reamintesc acum doar faptul că, după părerea mea, el a procedat atunci așa cum trebuia să se procedeze. Considerând, pe bună dreptate, că în acel moment puterea era în stradă, el s-a adresat mai întâi mulțimii, prezentându-i textul "Platformei-Program a Revoluției", text pe care îl avea deja pregătit, și numai după ce aceasta l-a aprobat cu urale și ovații, a purces la constituirea noului for provizoriu al puterii. De remarcat faptul că grupul pe care profesorul Mazilu l-a strâns în jurul său era format, aproape exclusiv, din tineri. În afară de câteva figuri ale oponenților anticomuniști notorii care au fost propuși să facă parte din Forumul Civic (Doina Cornea, Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Gabriel Andreescu, Radu Filipescu, Ion Caramitru etc.), toți ceilalți membri cooptați în acest Forum erau tineri. Nici o figură de "disident" sau de activist comunist nu a fost admisă în acest nou "organism provizoriu de putere".

În timp ce în marea sală de ședințe a fostului Comitet Central peste 200 de reprezentanți ai celor din stradă și ai celor din interior discutau, străduindu-se să pună la punct structurile și programul noii "Puteri Revoluționare", în clădire au apărut, venind de la Ministerul Apărării Naționale, Ion Iliescu și un grup de "dizidenți" comuniști care, ignorând cele realizate acolo până la acea oră, au format un nou "centru" de acțiune. Aproape concomitent cu sosirea acestui grup a început *diversiunea*. Este vorba de "devastatorul atac" declanșat, atât împotriva mulțimii din Piață, cât și împotriva clădirii Comitetului Central, atac care s-a dovedit, până la urmă, a fi unul simulat.

Pe când grupul din jurul profesorului Mazilu, ce lucra la definitivarea programului "Forumului Civic", intrat în panică, s-a dispersat, întrerupându-și lucrările, grupul celor nou veniți, instalați într-o încăpere izolată, puneau bazele a ceea ce au numit "Frontul Salvării Naționale". Este interesant de menționat faptul că inițiatorii acestui nou "organism de stat" erau toți veterani comuniști cu vechi state de serviciu în organele de partid și de stat, unii dintre ei căzuți în dizgrația lui Ceaușescu pentru vădite simpatii promoscovite. În afară de Ion Iliescu, al cărui trecut de activist comunist este cunoscut, din acest grup mai făceau parte: Silviu Brucan, Alexandru Bârlădeanu, generalul Nicolae Militaru, Gheorghe Apostol, Dumitru Apostoiu, Dan Marțian, precum și mai tânărul lor tovarăș, fiu al unui nomenclaturist notoriu, Petre Roman.

Luând cunoștință că între timp profesorul Mazilu prezentase deja mulțimii o proclamație, noii veniți l-au contactat pe acesta cu scopul de a-l atrage de partea lor. Atunci, această colaborare nu s-a putut realiza, deoarece între cele două "echipe" existau diferențe esențiale de vederi. În timp ce gruparea Mazilu, mult mai radicală, preconiza o *schimbare de sistem* prin *condamnarea și abolirea ideologiei comuniste*, ceilalți, întocmai ca și Gorbaciov în Uniunea Sovietică, declarându-se loiali față de comunism, urmăreau doar "reformarea" și "cosmetizarea" acestuia prin instaurarea unui "socialism cu față umană". În urma acestui insucces, "membrii fondatori" ai "Frontului Salvării Naționale", sub pretext că "atunci și acolo nu se putea lucra la elaborarea documentelor noului organism de stat" proaspăt înființat de ei, au părăsit clădirea Comitetului Central, nu înainte însă de a-și însuși "proclamația" pe care profesorul Mazilu o citise, cu câteva ore înainte, în fața mulțimii din Piață. Cum am mai spus și cu altă ocazie, această "proclamație" a constituit, cu unele mici modificări și adăugiri, textul "Comunicatului către Țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale" rostit la postul de televiziune, în noaptea de 22 decembrie 1989, de către pe atunci încă "tovarășul" Ion Iliescu.

Așa stând lucrurile, se impun câteva întrebări. În primul rând, de ce Ion Iliescu și "echipa" sa au ezitat să vină la sediul Comitetului Central imediat după "fuga" lui Ceaușescu? Apoi, de ce, atunci când s-au hotărât să vină, nu au venit direct aici, ci au trecut mai întâi pe la sediul Ministerului Apărării Naționale, când "Comandamentul Militar al Revoluției", cu care ar fi trebuit să ia contact, se afla în Comitetul Central? Și tot în legătură cu aceasta, ce rol a jucat generalul Victor Stănculescu în mutarea "comandamentului" amintit de la Comitetul Central la sediul Ministerului Apărării și, în general, în deturnarea "revoluției"? Și, în sfârșit, de ce o dată veniți (atunci când au venit) în sediul Comitetului Central, nu au rămas aici să pună bazele "noii structuri de putere", deoarece aici era "epicentrul revoluției" și de aici trebuia să se preia puterea (care, în acel moment, se găsea "în stradă")?

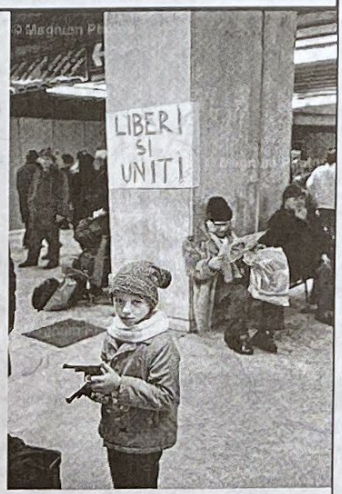

La unele dintre aceste întrebări răspunsurile nu pot fi decât deductibile. La altele se poate răspunde, fie și numai aprximativ, pe baza unor evidențe. De exemplu, la prima întrebare se poate presupune că Iliescu și ai săi nu au venit mai devreme în Comitetul Central, pentru că, probabil, au așteptat un semnal de undeva. De unde? Desigur, de la cei care au "monitorizat", de la început și până la sfârșit, "revoluția română". Adică de la sovietici. Căci astăzi nici unul dintre cei ce se ocupă serios de studierea și elucidarea evenimenterlor de atunci nu mai poate face abstracție de rolul jucat de KGB în "monitorizarea" așa-zisei "revoluții române". Au uitat prea repede cei ce prezintă "triumfalist" evenimentele de atunci că, încă de la începutul acestora, la Timișoara, România a fost invadată de o adevărată armată de "turiști" sovietici (vreo 4000, după unele estimări), care numai de turism nu s-au preocupat în perioada care a urmat. Aceștia sunt responsabili de diversiunea produsă atunci, pentru ca, în acest fel, cei ce erau "programați" să pună mâna pe putere să poată acționa în voie.

La cea de a doua întrebare, pentru ce, înainte de a merge la Comitetul Central, a trecut pe la Ministerul Apărării Naționale (unde, după cum am specificat, deja se afla generalul Stănculescu), răspunsul este simplu: pentru a se asigura de sprijinul Armatei. Căci iată ce spune președintele Iliescu, răspunzând la întrebarea pusă de d-l Vladimir Tismăneanu, dacă "între timp a avut vreo legătură telefonică sau alt contact cu generalul Stănculescu: "Da, existase un prim contact cu el. După apariția la Televiziune, din jurul orei prânzului, primul drum l-am făcut la MApN, unde l-am întâlnit pe generalul Stănculescu. [...] El ne-a oferit găzduire și primele informații. Mi-am dat seama că singura instituție pe care ne puteam sprijini, în condițiile acelea, era Armata. Acolo exista și rețeaua specială de telefonie, care acoperea întreg teritoriul României. Generalul Pintilie, care conducea Ministerul Telecomunicațiilor, a asigurat funcționarea normală a legăturilor telefonice, în toată perioada fierbinte a acelor zile și nopți". Nu putem ști însă exact dacă generalul Stănculescu a fost convins de Ion Iliescu, cu ocazia acestei vizite, să opteze pentru varianta reformistă a schimbării, sau dacă nu cumva era partizanul acestei variante încă de dinainte. În orice caz, este cunoscută relația cordială dintre el și generalul Nicolae Militaru, despre care se știe cu certitudine că era omul Moscovei și că tocmai din această cauză fusese trecut de către Ceaușescu în rezervă, iar ulterior chiar anchetat de către Securitate.

În ceea ce privește cauzele principale pentru care cei din "echipa" Iliescu nu au rămas să impună din sediul Comitetului Central "organismul de putere" pe care îl preconizau, ci au simțit nevoia să creeze un alt "centru de acțiune", acestea sunt două. În primul rând, unii dintre membrii acestei echipe, precum Brucan și, mai cu seamă, generalul Militaru, nu aceptau să colaboreze cu "comandamentul militar" de aici, în conducerea căruia un rol important îl avea generalul Vlad, cel care, doar cu câteva săptămâni înainte, îi persecutase și îi "exilase" – pe unul la Dămăroaia, iar pe celălalt nu mai știu pe unde. Dar motivul principal pentru care au plecat este că aici revolta populară se radicalizase. Mulțimea din stradă îl uitase deja pe Ceaușescu și striga acum "Jos comunismul!" și "Moarte comuniștilor!". Or, cum majoritatea celor care făceau parte din această echipă erau comuniști notorii, se temeau că, apărând în fața mulțimii dezlănțuite, aceasta îi va contesta vehement, așa cum îl contestase, cu câteva ore mai înainte, pe un Ilie Verdeț, când acesta voise să formeze el însuși un nou guvern. De aceea au preferat să se adreseze țării de la Televiziune, căci în fața camerelor de luat vederi nu-i putea contesta nimeni.

Ce a urmat, se știe. Dar să-i dăm iarăși cuvântul președintelui Iliescu: "După episodul de la Comitetul Central, cu încercarea nefinalizată de a redacta documentul început, m-am îndreptat din nou spre MapN. Acolo ne-am adunat mai mulți. Au venit Petre Roman, Brucan și alții". După cum afirmă același, de acolo au plecat la Televiziune: "În noaptea de 22, noi am fost la Televiziune, la etajul XI. Cum am spus, acolo am terminat de redactat documentul; am apărut pe post, în studioul IV, am revenit la etajul XI".

După ce, prin această apariție la televizor, și-au creat o oarecare legitimitate, s-au întors la MapN unde, a doua zi (23 decembrie), sub protecție militară, au format un nou guvern, în care prim-ministru a fost numit Petre Roman, iar ministru al Apărării, generalul Nicolae Militaru. În aceiași zi, generalii Gușe și Vlad au fost chemați la ordine și astfel "comandamentul" din Comitetul Central s-a destrămat. Încetul cu încetul, prin actele de guvernare pe care le-a înfăptuit, și mai ales prin judecarea și executarea celor doi Ceaușești, "noua putere" și-a căpătat deplina "legitimitate". Iar tot acest succes al foștilor activiști comuniști a fost posibil prin "diversiunea" creată de cei ce au "monitorizat" îndeaproape așa-zisa "revoluție română".

Demostene ANDRONESCU

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L
cont: B. R. D. Sibiu SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef), Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L

ALEGERILE DE ALTĂDATĂ (I)

După Marea Unire din 1918, noul regim electoral prevedea introducerea votului universal, în locul celui practicat pînă atunci, cel cenzitar. Prin Decretul-lege din 16 noiembrie 1918 se stabilea: "Toţi cetăţenii români majori vor alege prin vot obştesc obligatoriu, egal, direct şi secret, şi pe baza reprezentării proporţionale, un număr de deputaţi proporţional cu populaţia". Aveau drept de vot bărbaţii de la 21 de ani în sus, pentru Cameră, şi cei peste 40 de ani, pentru Senat. Nu aveau drept de vot femeile, militarii şi magistraţii.

Legiferarea votului universal a modificat substanţial modul de desfăşurare a vieţii politice. Înainte de război, votul avea loc pe colegii, iar campaniile electorale se desfăşurau exclusiv în oraşe, ţărănimea votînd în colegiul al III-lea, nu direct, ci prin delegaţi. Un candidat îşi putea vizita efectiv toţi alegătorii din circumscripţia sa, care se ridicau la cîteva sute. Rezultatul votului era dinainte ştiut, deoarece, de fiecare dată, guvernul care "făcea alegerile" ieşea cîştigător.

După acordarea votului universal, numărul alegătorilor a ajuns la cîteva milioane, un candidat fiind ales de 50.000 de cetăţeni, în majoritate ţărani, care alcătuiau 80% din populaţie. Lupta electorală din perioada interbelică s-a mutat de la oraş la sate, candidaţii fiind nevoiţi să facă lungi turnee electorale, să ţină zilnic cîte 10-15 discursuri şi să viziteze cîte 3-4 sate în aceeaşi zi.

În aceste condiţii partidul aflat la putere nu se mai bizuia doar pe aparatul de stat, ci trebuia să desfăşoare o campanie electorală intensă şi plină de promisiuni. La rîndul lor, partidele din opoziţie recurgeau tot la promisiuni, care mai de care mai atrăgătoare.

În baza legii electorale din 1926, cîştigător al scrutinului electoral era proclamat acel partid care întrunise 40 la sută din voturile exprimate. Legea acorda acestuia şi procentul suplimentar de 10 la sută, pentru formarea majorităţii parlamentare absolute. Conform lui Ioan Lăcustă, autor al cărţii Zece alegeri în România interbelică, la deschiderea Parlamentului deputaţii validau alegerile din Capitală şi din judeţe. Prilej pentru opoziţie de a semnala diferitele abuzuri, reale sau imaginare, săvîrşite de către cei de la putere. După aceste dezbateri, Parlamentul avea un temei legal de funcţionare şi urma alegerea preşedinţilor. Cei ai Camerei şi ai Senatului. Nici în acest punct nu era finalizat procesul. Se făcea prezentarea Mesajului Tronului către Corpurile Legiuitoare, care marca deschiderea oficială a lucrărilor. Abia atunci puteam spune că aveam Putere şi Opoziţie.

Vă prezentăm în continuare care era atmosfera şi febra înaintea alegerilor din perioada interbelică, precum şi rezultatele acelor campanii electorale. *(Fl. B.)*

"Majestate, daţi-mi guvernul şi vă dau Parlamentul!"

Clasa politică, atît oamenii "vechi", cît şi cei "noi", au dat prea puţină atenţie educaţiei electoratului, urmărind doar interesele propriilor partide. Principala "armă" utilizată a fost demagogia, promisiunile fără acoperire, uitate imediat după alegeri.

O altă caracteristică a vieţii politice electorale a fost denigrarea adversarilor politici, prezentaţi în cele mai sumbre culori, calificaţi ca hoţi, bandiţi, criminali, asasini, etc. Evident că, în faţa unui astfel de spectacol, cetăţenii rămîneau descumpăniţi, după cum scria reputatul istoric Ioan Scurtu.

Cum *prezentarea la vot era obligatorie*, în caz de absenţă fiind prevăzute amenzi drastice, mulţi cetăţeni puneau ştampila pe lista numărul 1, care de regulă era aceea a partidului aflat la putere. Astfel se constituia o "zestre guvernamentală", care după unii istorici ajungea pînă la 30% din totalul voturilor.

În perioada interbelică, s-a menţinut sistemul introdus de Carol I, care stabilea ca o dată cu formarea unui nou guvern să fie dizolvat parlamentul şi să se organizeze alegeri. Guvernul înlocuia administraţia locală cu fruntaşi ai partidului de la putere, care se angajau în campania electorală, pentru a se asigura. S-a păstrat valabilă zicala lui P. P. Carp: "Majestate, daţi-mi guvernul şi vă dau Parlamentul!".

Aşa se face că de-a lungul întregii istorii a alegerilor din România, doar în 1937 guvernul nu a reuşit să cîştige alegerile pe care le-a organizat (atunci liberalii pierzînd în faţa coaliţiei ţărănisto-georgisto-legionare)! Decembrie 1937 a fost însă "cîntecul de lebădă" al democraţiei româneşti interbelice, iar ultimele rezultate electorale au fost invalidate forţat de către regele Carol II, care şi-a instaurat dictatura personală (urmată apoi de o nouă dictatură: cea antonesciană).

Primele alegeri din România Mare

În 1919 aveau loc primele alegeri din România Mare, sub un guvern condus de generalul Artur Văitoianu. Liga Poporului (partid condus de generalul Al. Averescu), Partidul Conservator (condus de Take Ionescu) şi Partidul Socialist refuză să se înscrie în cursa electorală. Astfel rămîn în bătălie: Partidul Naţional Liberal (condus de Ion I. C. Brătianu), Partidul Naţional Român din Transilvania (sub conducerea lui Iuliu Maniu), Partidul Ţărănesc (care îl avea ca preşedinte pe învăţătorul rural Ion Mihalache), Partidul Naţionalist-Democrat (condus de Nicolae Iorga), Partidul Democratic al Unirii din Bucovina (în frunte cu Ion Nistor), Partidul Conservator-Progresist (preşedinte fiind Alexandru Marghiloman) şi Partidul Ţăranilor din Basarabia (sub conducerea lui Constantin Stere). Aceasta reprezenta elita politică din acele vremuri şi, după cum vom observa în continuare, nu se diferenţia în anumite năravuri de clasa politică actuală, chiar dacă era indiscutabil mai cultă şi mai rasată.

Împunsături, acuzaţii şi fel de fel de mici matrapazlîcuri veneau de regulă de la un partid către altul. Iată cîteva fragmente din campaniile de altădată, consemneate de cercetătorul Ioan Lăcustă, care citează din presa vremii:

"Români! Partidul Naţional Liberal se înfăţişează înaintea corpului electoral..., cu conştiinţa că şi-a îndeplinit pururea datoria către ţară şi către neam" (Ion I. C. Brătianu, în *Viitorul*, ziar al P.N.L.).

"Nu voi candida, căci... în loc de un guvern care să dea garanţie de libertate alegerilor, a venit un guvern de generali care habar nu au... ce înseamnă libertatea alegerilor şi care... n-au citit încă Constituţia, necum s-o aplice în alt fel decît pe spatele alegătorilor" (Constantin Mille, în *Adevărul* din 14 octombrie).

"Generalii" făceau totuşi caz de moralitate şi accentuau pe faptul că promisiunea acordată poporului trebuie respectată: *"Voi face totul ca alegerile să fie libere. Eu am un mandat imperativ: să fac alegerile şi le voi face. (...) Nu fac politică; a doua zi după constituirea Parlamentului voi demisiona"* (generalul Artur Văitoianu, într-un interviu acordat ziarului *Izbînda*).

Drept răspuns, opoziţia îl atacă pe general: *"Se minte pe toată linia; se minte cu îndrăzneală...Oare şi minciuna e tot cu mandat imperativ?"* (scria ziarul *Epoca*, cu numai o zi înaintea alegerilor).

Se pare că Ion I. C. Brătianu deranja mai toată clasa politică. Nici generalul Averescu nu a rămas indiferent unor acuze ale acestuia, cărula îi răspunde în *Îndreptarea* (organ politic al Ligii Poporului): *"D. Brătianu m-a atacat la întrunirea de la Brăila. «Toată asistenţa în picioare strigă: Ruşine lui! Jos despotul!». Eu nici nu-l voi ataca, nici nu mă voi apăra. Eu îl consider moraliceşte la pămînt"*. Îndemnul de a nu vota "Brătienii" vine din partea Partidului Conservator, cînd Take Ionescu, pe 31 octombrie, în *Românimea*, lansează acest blam de vot către popor: *"...în numele onoarei voastre de oameni liberi, vă rugăm: Nu votaţi pe Brătieni!"*.

Sînt menţionate în presă şi cîteva incidente care pigmentau acele vremuri tulburi pentru popor. Candidatul partidului liberal din Slobozia, care a rupt portretul generalului Averescu, a fost bătut de către soldaţii de gardă. Cîştigătorul alegerilor din noiembrie 1919 a fost un partid fără aderenţi în Vechiul Regat: Partidul Naţional Român din Transilvania, al lui Iuliu Maniu.

"La ţăranul român cu perciuni de jupân"

O nouă confruntare electorală apare în anul 1920. Pentru a înlocui guvernul condus de generalul Văitoianu, se formase un nou guvern, condus de Al. Vaida-Voievod (cabinetul era alcătuit dintr-un Bloc Parlamentar proaspăt înfiinţat: Partidul Naţional Român din Transilvania, Partidul Democrat al Unirii din Bucovina, Partidul Ţărănesc din Vechiul Regat, Partidul Ţăranilor din Basarabia şi Partidul Naţionalist-Democrat). Acest guvern a iniţiat un proiect de lege al reformei agrare care a provocat o reacţie de respingere în Parlament, dirijată din umbră de liberali. Regele Ferdinand refuzase semnarea documentului şi astfel guvernul a căzuse.

Noul guvern, condus de generalul Averescu, înfiinţat pe 13 martie 1920, organizează alegeri generale la sfîrşitul lunii mai. Apar primele modificări în paleta politică. Opoziţia este reprezentată de Federaţia Democraţiei Naţional-Sociale, adică fostul Bloc Parlamentar. P.N.L. se aliază cu Partidul Poporului, condus de Averescu, pe care mai apoi îl părăseşte.

"Ne legăm să punem frîu corupţiei, speculei şi jafului. Ţara are astăzi o nevoie covîrşitoare: munca. (...) Votaţi «Snopul»!", spune un manifest electoral al Partidului Democrat din *Epoca* (6 mai 1920).

Nici această campanie nu a scăpat de incidente, care de care mai pitoreşti. Nicolae Iorga a scăpat dintr-un atentat care îi viza viaţa, în Sala "Carpaţi" din Brăila, cu ocazia întrunirii Federaţiei. Conducătorii Partidului Ţărănesc au fost luaţi la goană chiar de către ţărani, pe cînd încercau să ţină o întrunire politică în comuna Boteni din Muscel (locul de naştere al lui Petre Ţuţea, care avea pe atunci 18 ani). Preotul Mănescu a fost prins de cîţiva dintre ei şi ameninţat cu tăierea bărbii. Aderenţa dintre ţărănişti şi ţărănime a fost, se vede, fictivă dintotdeauna, spre amuzamentul unui A. C. Cuza, care lansase, cu privire la P.N.Ţ., formula persiflantă: "La ţăranul român cu perciuni de jupân". În fine, în comuna Bolintinul din Vale, candidatul socialist a fost bătut de săteni pe cînd făcea propagandă pentru "ciocane".

Aproximativ 2,2 milioane de oameni şi-au exprimat votul, vot ce a asigurat cîştigarea alegerilor de către Partidul Poporului. Cu acest prilej, generalul Averescu a asigurat prezenţa a 224 de subalterni în Cameră.

(Urmarea în numărul viitor)

Florian BICHIR